

FESTA MAJOR

LA MORERA DE
MONTSANT
SCALA-DEI

SETEMBRE DE 2011

Hotel
Balcó del Priorat
Restaurant

**Habitacions reformades
amb magnífiques vistes.**

Cuina prioratina.

**Descans. Natura.
Vinyes i vins.**

Tot al peu de Montsant.

Passeu-vos-ho bé.

**Ctra. de Scala Dei, 2
43361 La Morera de Montsant
Tel/Fax. 977 82 72 11
informacion@balcodelpriorat.com
www.balcodelpriorat.com**

PÒRTIC

Amb esperances renovades i amb molta il·lusió i feina per fer, tinc el goig de poder escriure, un any més, el pòrtic del llibret.

Enguany serà un llibret potser un pèl més reduït perquè la major part de temps i esforços s'han dedicat a l'elaboració i edició del llibre de cuina de La Morera (tal i com us anunciàvem l'any passat) que veurà la llum aquesta tardor.

Això significa que també estem a les portes de la Festa Major i a les acaballes de l'estiu.

Un estiu que hem viscut intensament amb molts actes i activitats que ens han mostrat un cop més com els veïns i veïnes de La Morera i les diferents entitats són capaços de dinamitzar la vida social, generar espais per aprendre i fer passar estones agradables. Amb un afegitó final important, el dia 3 de setembre es va acollir la Trobada de la Gent Gran de la Comarca del Priorat gràcies a la col·laboració de la major part del poble.

Som conscients que són temps difícils i que tots hem d'aprendre a estrènyer més el cinturó i a no allargar més el braç que la màniga. Però per sort, la voluntat de les persones i les ganes d'ajudar i de fer poble poden més que les penúries econòmiques i les crisis.

La Festa Major sempre és un bon acabament de l'estiu i un espai on poder ballar, fer gresca i oblidar els mals de cap. Així doncs, gaudiu-la força.

Us desitjo a tots i a totes molt bona Festa Major.

Núria CRIVILLÉ i MIRÓ

Alcaldeessa de l'Ajuntament de La Morera de Montsant

Setembre de 2011

AJUNTAMENT
DE
LA MORERA DE MONTSANT

Consell Comarcal del
PRIORAT

— Celler —
PASANAU

La Morera de Montsant

PRIORAT
DENOMINACIÓ D'ORIGEN QUALIFICADA

Tel. 977 82 72 02 www.cellerpasanau.com

VILÀ

MAQUINÀRIA AGRÍCOLA
I DE CONSTRUCCIÓ, S.L.

*Us desitgem una bona
Festa Major*

Vial de servei, Ctra. Alcolea, 11 · Telèfon 977 311 380 · Fax 977 327 161 · 43206-Reus

Els teixons, protegeixen els conills i les perdius?

No se'n escapa que les accions humanes, a causa del fort increment de la població i del desenvolupament econòmic i tecnològic, han començat a generar desequilibris greus en el medi, transformant paisatges i fragmentant hàbitats. Això, pot afavorir algunes espècies oportunistes i perjudicar-ne d'altres. Darrerament, cal fer esment que la conservació d'algunes espècies de carnívors ha estat objecte de preocupació atesa la davallada en les seves poblacions. Per contra, d'altres han suscitat un interès perquè són espècies invasores, perquè produeixen pèrdues en les explotacions agropecuàries, perquè poden afectar espècies presa cinegètiques o amenaçades, o bé per ser elles mateixes espècies d'interès cinegètic. En qualsevol cas, en la majoria de vedats cinegètics un dels objectius principals en l'estratègia de la gestió es focalitza en reduir la pressió dels predadors sobre les espècies de caça. Per aconseguir aquest objectiu, s'utilitzen tècniques que habitualment impliquen la reducció poblacional dels predadors i que varien enormement en el seu grau de selectivitat o eficàcia respecte a l'espècie diana (la que és vol controlar).

A casa nostra, el control de predadors és una pràctica comú de gestió. En el passat, el control de predadors era una activitat legal, fins i tot encoratjada i suportada per les administracions. L'ús de verí, llaços i paranys estava estès i tot tipus d'espècies de carnívors i rapinyaires en van patir les conseqüències. El suport de les administracions i l'eliminació massiva il·legal van acabar als anys setanta del segle passat, però aquesta activitat continua avui present tant de manera legal com il·legal. Malgrat un enfocament cada cop més conservacionista en la gestió de la fauna salvatge,

Conill

el control de predadors continua sent una de les principals activitats de gestió en els territoris de caça. A finals dels anys vuitanta del segle passat, entre la meitat i els dos terços de la població de conill es va perdre com a conseqüència de la malaltia de l'hemorràgia vírica i, posteriorment, les poblacions en densitats baixes es recuperaven molt a poc a poc o continuaven davallant. Els caçadors van pensar que els predadors estaven impeding la recuperació de les

poblacions de conill, a més de considerar que les poblacions de perdiu també havien disminuït com una conseqüència d'un canvi de preferència alimentària dels predadors cap a les perdius atesa la manca de conills. De la mateixa manera, el valor econòmic de la caça de perdius, i en menor mesura de conills, va augmentar a través d'un increment en el nombre d'exemplars abatuts. Per aconseguir aquesta fita, es

va incrementar el tipus de mesures de gestió cinegètica, i va ser el control de predadors una de les més utilitzades. S'ha estudiat molt l'efecte del control de predadors sobre poblacions presa, i, en general, encara que la seva influència és variable, es pot apuntar que un control de predadors efectiu i selectiu "sembla" comportar un efecte positiu sobre

Perdus

l'abundància de preses i el seu èxit reproductor. Però, diem "sembla" perquè aquests estudis s'han fet en ecosistemes que res tenen a veure amb el mediterrani, molt més variat, ric i complex, i per tant les seves conclusions són de difícil extrapolació a casa nostra.

Els mètodes de control de predadors tenen diferent grau de selectivitat per controlar les espècies diana, i poden arribar a ser no selectius si afecten tant a l'espècie considerada plaga com a d'altres que són d'interès conservacionista. Encara que la selectivitat de cada tècnica en particular no s'ha provat rigorosament, alguns estudis indiquen que no ho són i quasi no hi ha estudis adequats sobre l'efecte que té aquest control de predadors sobre les poblacions de predadors o l'estructura de les seves comunitats.

Una afirmació que està en boca del món dels caçadors és que allà on es mataven més guineus, acabava havent-hi més guineus. I, amb rotunditat, això és veritat. Però

Guineu

aquesta observació de la realitat ens planteja un problema: per què on es controlen les guineus hi ha més guineus? El mètode científic ens obliga a formular una hipòtesi, que no és res més que una explicació o solució possible al problema plantejat. La nostra hipòtesi és que, si es fa una gestió de predadors amb mètodes no selectius, la competència que hi ha entre les

espècies de carnívors pot afavorir a unes i perjudicar a d'altres, seguint un procés ecològic anomenat efecte alliberador de competidors. En què consisteix això ?... bé, mirarem d'explicar-ho.

A la Serra de Montsant, des de fa més d'un quart de segle s'han pogut identificar dos tipus de gestió cinegètica: les Àrees Privades de Caça sense control de predadors (vedats sense control) i les Àrees Privades de Caça amb control de predadors (vedats amb control). En el primer tipus de gestió, s'han tolerat els predadors i el control ha estat inexistent o anecdòtic. En el segon tipus, els predadors han estat controlats intensament durant dècades, almenys fins la temporada 2005-2006, ja que des d'aleshores no s'han permès més autoritzacions excepcionals. No hem pogut obtenir dades quantitatives sobre el control no selectiu de predadors que es feia a casa nostra, encara que la gent gran i els paranyers amb els qui hem parlat van reconèixer que aquesta era la principal gestió cinegètica duta a terme en els vedats. De la mateixa manera, explicaven que l'espècie objectiu dels esforços del control, la guineu, semblava poc afectada per aquest esforç del control.

Des de setembre de 2008 vam començar una recerca sobre guineus, fagines i teixons, a tres nivells. Primer, estudiar la seva dieta. Segon, esbrinar si les tres espècies tenen tendència a trobar-se o a evitar-se en els mateixos espais. Tercer, analitzar si l'abundància dels carnívors era la mateixa en àrees on hi havia hagut una diferent gestió cinegètica, amb o sense control de predadors.

Per no fer-ho llarg, després d'un any de feina feixuga, els resultats que es van trobar indicaven que guineus, fagines i teixons són espècies generalistes que fan ús dels recursos de manera semblant en funció de la seva disponibilitat en el medi, amb un elevat grau de solapament en la composició de la dieta i amb una tendència a utilitzar els mateixos espais. Aquests patrons de comportament ens van fer pensar que hi podia haver un cert grau de competència entre les tres espècies; si bé és cert que hi ha mecanismes per afavorir la seva coexistència (que ja explicarem quins són un altre dia). El fonament de la competència rau en que els individus d'una espècie sofreixen una minva de la fecunditat, la supervivència o el creixement, com a resultat de l'explotació dels recursos o de la interferència per part d'individus d'una altra espècie. Aquesta competència afecta la dinàmica de les poblacions implicades que, alhora, pot influir sobre la distribució de les espècies, l'estructura de les comunitats i per què no, de retruc, en les seves preses.

D'altra banda, les anàlisis també indicaven que les guineus eren més abundants en el vedats on s'havia practicat

Teixó

Pedrenca, Natura i cultura a Montsant

Inscrita al Cens General D'entitats d'Educació ambiental

Parc Natural
de la Serra
de Montsant

Generalitat de Catalunya
Departament de Medi Ambient
i Habitatge

Oferta pedagògica a Montsant:

En col·laboració amb el Parc Natural de la Serra de Montsant

- Excursions guiades de tot el dia.
- Excursions familiars de migdia.
- Itineraris interpretatius: Flora, Fauna, Geologia, Cultura i Història.
- Activitats d'Educació ambiental.

Visites guiades a llocs d'interès del Priorat: Pobles, ermites, cellers...

Telèfon: 690.25.12.95 / 977.82.73.46

www.pedrenca.com pedrenca@pedrenca.com

La Morera de Montsant - Escaladei

CASA PORQUERES

EMBOTITS ARTESANS

JOSEFINA PORQUERES BORRÀS

10.16833-T

C/ ESGLÉSIA, 19 - TEL. 977 82 10 83
CORNUDELLA DE MONTSANT

el control de predadors, i que les fagines i els teixons eren clarament menys freqüents en aquests indrets. La guineu presenta trets de la seva biologia que li permeten recuperar-se i persistir en àrees on des d'antic s'han aplicat mètodes de control no selectius. La guineu pot tenir moltes cries (taxa de creixement alta), contràriament a la fagina i el teixó (taxa de creixement baixa). El control no selectiu (que ho mata tot sense distinció) hauria eliminat fagines i teixons, persistint la guineu, tret que hagi estat molt intens l'esforç del control. Les poblacions de guineus poden haver recuperat i incrementat paradoxalment els seus efectius, atesa la desaparició del seus competidors. En altres indrets, se sap que la matança de teixons per control d'epidèmies està relacionat amb un increment de les densitats de guineus. A més, les interaccions entre teixó i guineu poden ser agressives, veient-se afavorida la primera espècie, que desplaça la segona. Aquests dos aspectes, entre d'altres relacionats amb l'alimentació, permeten invocar la competència entre teixó i guineu, on el teixó és el competidor superior. Això explicaria perquè, en vedats on no s'ha fet control, la guineu es manté en l'equilibri amb efectius moderats, perquè el teixó (...i d'altres carnívors) competeixen amb ella i no li permeten portar a terme una explosió poblacional. En canvi, un cop la guineu ha recuperat les seves poblacions en espais amb gestió no selectiva, a banda d'ampliar els seus efectius, de retruc impedeix la recuperació de la fagina amb una forta competència. Hi ha evidències de casos d'interaccions agressives i de predació en els que la guineu desplaça o depreda sobre la fagina, i això podria esdevenir, juntament amb la seva més elevada taxa de creixement, un important factor que limiti la recuperació poblacional per a la fagina. Tanmateix, en aquests espais lliures de competència per la gestió no selectiva, la guineu frena la recuperació del teixó atesa la diferència entre taxes de creixement, favorable al cànid. Moltes guineus resten eficaça biològica al teixó. Amb el temps, i si es manté la política d'abandonament del control de predadors amb tècniques

Fagina

no selectives, nosaltres pensem que la freqüència d'aparició de teixó hauria d'augmentar. L'augment de teixó comportaria una minva en l'abundància de guineu i alhora permetria una recuperació de la fagina.

Així doncs, vam trobar que el control no selectiu de predadors pot conduir a l'augment d'un dels predadors, la guineu, fins i tot sent controlat. Això podria comportar, en darrera instància, una disminució global de l'abundància de preses, ben al contrari dels

FONDA El Recó

Fundada el 1794

Plaça de la Vila, 10
Tel. i Fax 977 82 10 32
43360 CORNUDELLA
www.fondaelreco.com

CASA ESTIVILL

Allotjament Rural

Casa pairal S.XIX

Capacitat
11 places

Plaça de la Vila, 15
Tel. i Fax 977 82 10 32
43360 CORNUDELLA
www.casaestivill.com

- ELECTRICITAT
- FONTANERIA
- CALEFACCIÓ
- ENERGIA SOLAR
- GAS (ESPECIALISTA)
- BUTLLETINS OFICIALS
- REPARACIÓ DE CALDERES

JASANS i JASANS, SCP

C/ Gritella, 13 - Tel. 977 82 11 71/977 82 10 71
43360 CORNUDELLA DE MONTSANT (Tarragona)

resultats de gestió previstos. Paradoxalment, el control no selectiu podria tenir efectes contraris als desitjats en un inici i repercutir negativament sobre les espècies d'interès cinegètic, com són el conill o la perdiu. L'alliberament de competidors de la guineu fa que els seus efectius poblacionals augmentin i, en ser un consumidor més important d'espècies de caça menor (que no pas el teixó o la fagina), pugui tenir una incidència més gran sobre aquestes preses en absència de competidors. La presència d'altres espècies de carnívors disminuiria la població de guineus i podria influir positivament de manera indirecta en l'abundància d'espècies de caça, tal i com prediuen els nostres models matemàtics.

Els nostres resultats, tot i tenir present que es tracta d'un seguiment local, permeten qüestionar l'efectivitat dels mètodes de control no selectius com un sistema de bones pràctiques en gestió cinegètica. La persecució sistemàtica de les espècies de carnívors, a causa dels pretesos perjudicis que causen a la fauna cinegètica amb mètodes de control no selectiu, només ha perjudicat aquelles que presenten una baixa taxa de creixement, com són la fagina i el teixó. La guineu en surt beneficiada, en ser una espècie oportunista, amb una taxa de creixement superior i una gran capacitat de dispersió. Se suposa que hi ha un flux d'individus excedents de les zones sense control (o amb un control més relaxat) a les zones on es practica el control, que a més estan alliberades de competidors. Tanmateix, les espècies no objectiu del control: teixons, fagines, genetes, mosteles, gats salvatges, amb una productivitat i capacitat de dispersió menor, són de mica en mica eliminades de les àrees amb control i la seva recuperació posterior és molt més difícil, per la seva baixa taxa de creixement poblacional i la desconnexió de les seves poblacions.

Els resultats obtinguts han d'alertar sobre el disseny d'una estratègia òptima de control de predadors i de com la complexa xarxa d'interaccions entre les espècies de carnívors poden comportar efectes no desitjats. El control no selectiu de predadors, no tan sols no va fer disminuir la densitat de l'espècie diana, sinó que va contribuir a incrementar-la i, a més, va empobrir la comunitat de petits carnívors amb la rarefacció de les espècies no objectiu. Conseqüentment, l'abandonament del control no selectiu al Montsant, des de fa cinc anys, hauria de facilitar la recuperació de les poblacions de fagines i de teixons, així com comportar la davallada de les de guineu fins a nivells similars als que es troben en zones on no ha hagut control. Un posterior treball és necessari per comprovar tot aquest procés. I en això estem, ...la solució per una mica més endavant. No us la perdeu.

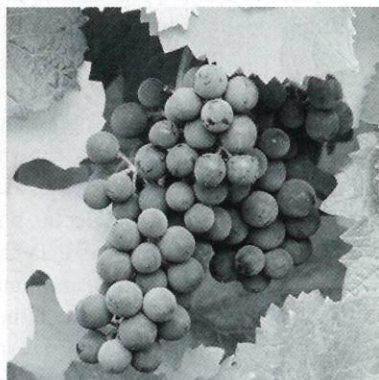
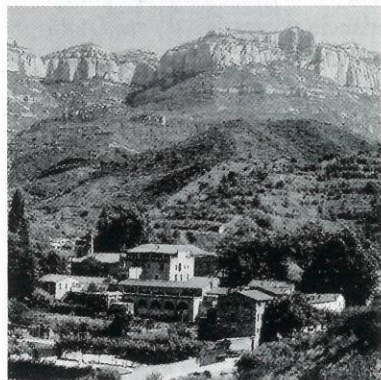
Text i fotos:

Joan BARRULL & Isabel MATE

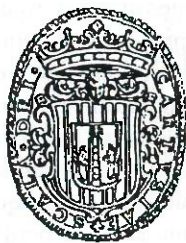
Biòlegs

Juny 2011

CELLERS SCALA DEI SA

D.O.Q. PRIORAT

VINS DEL PRIORAT CRIATS I EMBOTELLATS A LA PROPIETAT

Rambla Cartoixa, s/n 43379 Scala Dei (Tarragona - Spain)
Telf. 34-977 82 70 27 Fax 34-977 82 70 44

Aquest any se'n compleixen 17 de l'inici de les celebracions del VIIIè centenari de la Cartoixa de Santa Maria d'Scala Dei. Una de les activitats més gratificants que la Comissió del VIIIè centenari (Joan Tortajada, Assumpció Peira, Josep Miró, Sabí Peris, Neus Miró, Agustí de Rialp i Ricard Pasanau) va fer, fou contactar amb la comunitat de monjos de la Cartoixa de Montalegre, a Tiana. Se'ls va visitar diverses vegades i sempre vàrem ser molt ben rebuts. El Prior aquells dies era Dom Jesús. Ell i la Comunitat sempre van estar assabentats dels actes que s'anaven fent.

Comissió VIIIè Centenari durant la visita a Montalegre amb el Prior Dom Jesús i d'altres monjos. Foto cedida: Sabí Peris

Un bon dia, discretament, com ells fan les coses, Dom Jesús i dos monjos més van visitar la nostra Cartoixa. Volien conèixer i suposo que veure i trepitjar la que havia estat la casa mare de totes les cartoixes de la península. Va ser una visita molt senzilla i, sobretot, molt emotiva.

Na Nuri Bosch, col·laboradora de la comissió del VIIIè centenari, veïna de Badalona, amb arrels a Poboleda, i que pertany a l'Associació d'Amics de la Cartoixa de Montalegre, ens ha fet arribar una informació que transcrivim literalment:

In Memoriam

En poc espai de temps, tres mesos, ens han deixat per anar a la Casa del Pare dos molt estimats antics priors de Montalegre: Dom Jesús M. Arbolí i Dom Andrés M. Bravo.

Dom Jesús, a la vida civil Joaquim Arbolí Desvalls, va néixer a Barcelona el 5 de maig de 1932. Enginyer químic per l'IQS, treballà a la Cros durant un temps. Ingressà a la cartoixa de Montalegre el 18 de setembre de 1958. Va professar solemnement l'1 de gener de 1964 i fou ordenat sacerdot el 5 d'octubre de 1966. Mestre de novicis el 1969; procurador del 1973 al 1991 en que va ser nomenat prior de la comunitat. Va ser també covisitador de la Província de Espanya i membre del Consell del Rev. Pare General. Càrrecs molt importants que sempre va exercir amb competència i serietat responsables, i que demostren la seva vàlua personal i humana.

El 3 de novembre de 1997 una forta embòlia cerebral el posa a les portes de la mort i li deixa la resta de la seva vida amb greus problemes de salut que li produïen molèsties i forts dolors que ell portava amb paciència i bon humor. L'any 2000 es encomenat vicari i el 2008, antiquior.

Intel·ligent, senzill, de gran cor, generós, amb grans dots de comandament i de grans virtuts espirituals viurà sempre amb una profunda fe en la bondat infinita del Pare, amb una confiança plena i total en Ell. El 17 de febrer de 2011, amb el sonriure als llavis, amb una gran pau, els cartoixans que el cuidaven pensaven que descansava, partí als braços del Pare, del que ell se sentia «fill pròdig».

Dom Andrés. Andrés M. Bravo, nasqué a Oteros de Boedo (Palencia) el 18 d'abril de 1924. De família camperola, ingressà a la Cartoixa de Miraflores (Burgos) el 19 de març de 1950 després d'haver cursat humanitats amb els agustins. Era parent de Dom Agustín Hospital bisbe i prior de Montalegre i del bisbe de Terol, màrtir, beat Polanco.

La professió simple (15.8.1952) la solemne (15.8.1955) i l'ordenació sacerdotal (16.9.1956) les celebrà a Miraflores, on va ser mestre de novicis, vicari i antiquior. Prior de Poeta Coeli (València) durant 18 anys (1963-1981). Vicari de Serra San Bruno (Itàlia) durant 4 anys i rector i antiquior de Montalegre (5 anys).

De caràcter bondadós i humil, sempre atent a les necessitats dels germans de les comunitats on va viure; acreditat i valorat per la seva capacitat d'orientar i

aconsejllar fou el confessor durant molts anys de Miraflores.

Degut a l'infermetat de Dom Jesús, el Reverend Pare l'envia a Montalegre, primer com a superior (29.1.1999) i després el Capítol l'anomena rector. A Montalegre renovà la cuina, les cel·les on instal·la l'aigua calenta i dutxes; formalitza el contracte de la Conreria amb la Fundació Pere Tarrés, etc. Pel que fa a l'Associació d'Amics de Montalegre col·laborà amb la seva fundació i en la seva bona marxa.

Home de pau, de pietat, gran devot de la Mare de Déu i d'una gran sensibilitat s'estasiava contemplant la natura que ell convertia en pregària d'admiració i d'acció de gràcies. Degut a la seva infermetat el Capítol General li dona la misericòrdia el 30.5.2003. Abandonat en les mans de Déu visqué els darrers anys en la Residència de Can Torres (Teià) en pau, tranquil, extingint-se poc a poc, conservant sempre la serenitat i el somriure bondadós que manifestava la seva pau interior. El dia 1 de juny de 2011 lliurà la seva ànima al Pare.

Donem gràcies a Déu per haver estat testimoni de la vida de dos dels seus fills predilectes. A.C.S.

Tant sols afegir el nostre reconeixement i agraïment per la seves vides d'entrega. També hi havia un altre notícia, aquesta sobre la reunió del Capítol General de l'Orde cartoixana a la Gran Chartreuse.

Havent passat dos anys des de la celebració del darrer Capítol General i com és habitual, el 22 de maig, cinquè diumenge de Pasqua, va començar la reunió del Capítol General de l'Orde de la Cartoixa amb assistència de tots els priors cartoixans. Per a la cartoixa de Montalegre assistí Dom Manuel Maria Mendoza. El Capítol era molt important per a la cartoixa de Montalegre ja que en ell es podia decidir el seu tancament. Les principals conclusions que, entre d'altres, es varen aprovar, pel que fa a la continuïtat de les cartoixes de la Península Ibèrica, són:

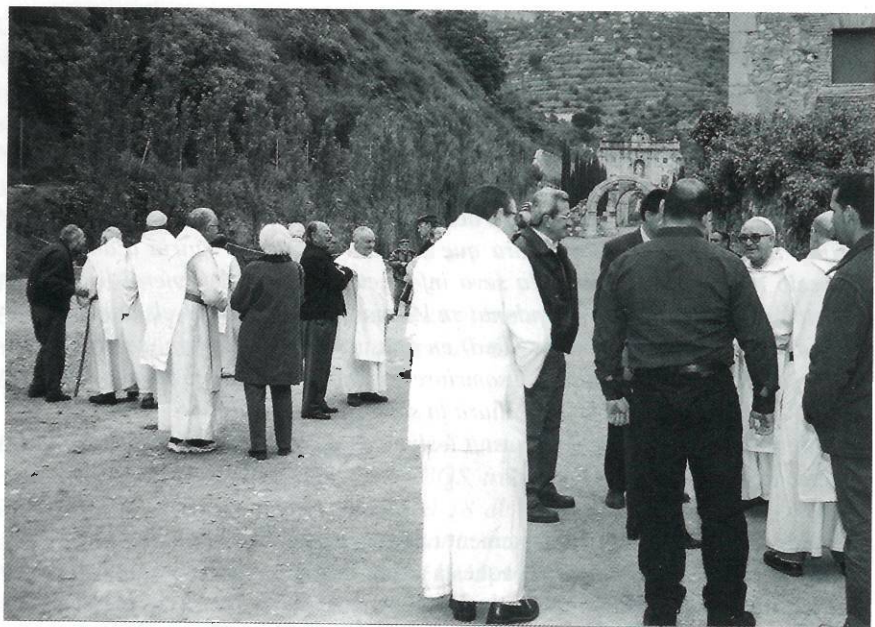
-Tancar canònicament la cartoixa d'Evora (Portugal)

-Que els cartoixans d'Auladei (Saragossa) passin a la cartoixa de Porta Coeli (València). Aquest trasllat es fa en espera de que estigui construïda una nova cartoixa projectada a Ezcabarte (Navarra).

-La cartoixa de Montalegre queda en la situació anterior i a la espera de que la comunitat s'ampliï amb monjos provinents d'altres cartoixes.

Amb aquesta molt bona notícia per a la continuïtat de la cartoixa de Montalegre creiem que ens toca ara a nosaltres, els amics de Montalegre, primer de tot alegrar-nos i felicitar la comunitat cartoixana per la bona nova.

És el moment també, amb els nous ànims i il·lusions que la notícia ens aporta, de renovar el nostre compromís d'amistat i, d'acord amb els Estatuts de l'Associació, continuar donant suport i ajuda a la comunitat en tot allò que ens demani per tal que Montalegre torni a ser la cartoixa viva i plena que tots desitgem.

Grup de monjos cartoixans de Montalegre amb Dom Jesús i Dom Andrés en una visita que varen fer a la Cartoixa d'Scala-Dei. Foto cedida: Sabí Peris

Grup de monjos cartoixans de Montalegre amb Dom Jesús i Dom Andrés en una visita que varen fer a la Cartoixa d'Scala-Dei. Foto cedida: Sabí Peris

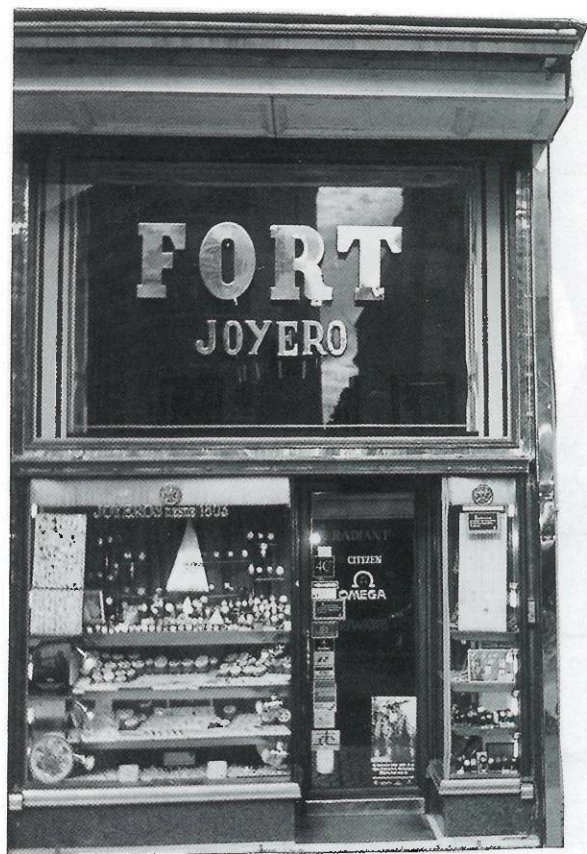
Si el 2015 commemorarem el 600 aniversari de la construcció de la cartoixa, esperem que el 2011 sigui l'inici de la nova reconstrucció, ara amb les pedres vives que són els cartoixans.

Ens afegim als desitjos dels amics de Montalegre per tal que aquesta cartoixa segueixi viva per molts anys.

Ricard PASANAU PAIRÓ
Agost de 2011

Grup de monjos cartoixans de Montalegre amb Dom Jesús i Dom Andrés en una visita que varen fer a la Cartoixa d'Scala-Dei. Foto cedida: Sabi Peris

*A la Monera,
a vista de tronera
trobareu la joia
més preciosa:
La Pau*

FORT JOYERO

Plaça Prim, 3 - Tel. 977 34 34 53 - REUS

1803 - 2011 Seguim servint il·lusions i felicitat

Les nostres peces donen personalitat
Dissenys únics

Grans atencions. Vingui i comprovi-ho !

***Que tingueu tots Molt Bona
Festa Major!***

SALUTACIÓ DE LA PARRÒQUIA

La Morera de Montsant es disposa a celebrar la festa més important de la Mare de Déu, el seu naixement. Una festa, d'altra banda, amb molta tradició popular. L'Esperit Sant, que havia de fer en Maria l'encarnació del Fill, penetrà, doncs, en la nostra història des de molt lluny, des de molt aviat, i hi fressà una ruta fins a arribar a Maria de Natzaret i, a través d'Ella, al seu fill Jesús. «La Verge concebrà i tindrà un fill, i li posaran el nom d'Emmanuel» (Mt 1,23). ¡Com havien de ser de delicades espiritualment les entranyes de Maria, el seu cor i la seva voluntat, per atreure l'atenció del Pare i fer-la esdevenir mare del «Déu-amb-els-homes», Ell, Jesús, que havia de portar la llum i la gràcia sobrenaturals per a la salvació de tots. Tot, en aquesta obra ens porta a contemplar, admirar i adorar, en la pregària, la grandesa, la generositat i la senzillesa de l'acció divina, que enalteix i rescatà la nostra estirp humana implicant-s'hi d'una manera personal. Per això, val la pena celebrar-ho.

És important fer esment que la parròquia ha viscut durant aquest any que hem passat, canvis de mossens. Primer, Mn. Amador Canaldas, va ser traslladat a Cambrils-Vilafortuny prenent possessió del nou càrrec de rector Mn. Antoni Rosario el qual s'ha dedicat en cos i ànima a vetllar pels seus feligresos. A més, ha tingut el desig, de restaurar i netejar les imatges, ha fet canviar l'enllumenat de 125W a 220W, ha ampliat l'equip de megafonia interior i ha treballat en la preparació per a la ubicació d'un nou despatx a l'esquerra del presbiteri.

A l'octubre de 2010 es va nomenar a Mn. Miquel Castillejo, diaca adscrit a la parròquia al qual li fou encarregada la cura pastoral i formar part de l'equip pastoral presidit pel seu rector Mn. Antoni Rosario. El dia 5 de juny d'aquest any, Mn. Miquel va rebre l'orde del presbiterat a la parròquia de Santa Maria de Cornudella de Montsant, de mans del Sr. Arquebisbe Jaume Pujol. El dia 5 de juliol fou nomenat rector de La Morera de Montsant, tot i que fins el setembre no es farà la presa de possessió que serà presidida pel Sr. Arquebisbe Metropolità Mons. Jaume Pujol Balcells.

De tot això, n'hem de donar gràcies a Déu. Els canvis, suposen renovació i compromís, per això la Festa Major ha de ser un dia d'acció de gràcies a Déu per tot el que rebem tenint en compte que la Verge també fa meravelles en nosaltres i la seva misericòrdia s'estén de generació en generació per a tots els qui creuen en el seu Fill Jesucrist. En Maria és l'Església, esposa estimada, la que està unida al seu Senyor.

Certament, la vida del cristià inclou altres dimensions: la pregària personal, la

ESTANC ESPASA

AGENT BBVA ESPASA

**TABACS
ARTICLES DE REGAL
PERFUMERIA
MERCERIA**

C/ de les Bodegues, 3

Tel. 659 478 202

Tel. 977 82 12 22

43360 CORNUDELLA DE MONTSANT

NOVA AGROBOTIGA

Crèdits a socis i venda de
productes fitosanitaris, adobs, etc

HOSTAL ELS TRONCS

ESPECIALITATS

- Escudella
- Cargols
- Entremesos
- Carn a la brasa
- Conill amb salsa
- Paella
- Espardenya

Rambla, 30 · Tel. 977 82 71 58
43361 SCALA DEI (Priorat)

VENTA D'EN PUBILL

MENJARS TÍPICS

Cruïlla
Poboleda - Cornudella
Tel. 977 82 10 77
TARRAGONA

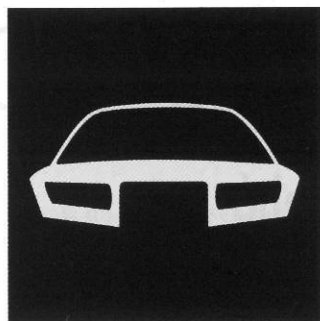
coherència en la pròpia vida, el compromís envers la comunitat, el poble, la joia,
la festa, compartir les alegries i..... les necessitats de tots.

Que l'exemple de Maria refermi en nosaltres la fe, l'esperança i l'amor.

Mn. Miquel CASTILLEJO, prevere

De tot cor, us desitjem una BONA FESTA MAJOR

Mn. Antonio ROSARIO, rector

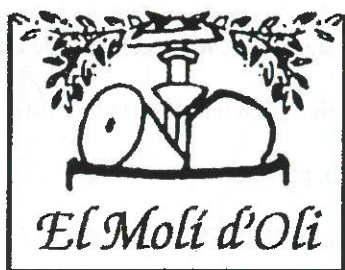

**PLANXISTERIA
PINTURA**

TOSET

Camí de Valls, 76 - 43204 REUS
Tel. 977341162 - Fax 977752770
toset@planxapintoset.com

CARTOIXA D'SCALA DEI

Museu de l'Oli i Productes Artesans

Venda d'Olis D.O. Siurana Zona Montsant

Melmelades, olives, olivades, orelletes, pastissets i pastes d'elaboració pròpia

Plaça Priorat, 1 SCALA DEI Tels. 977 839 399 - 977 827 260
www.molideloli.com

XAVIER NAVARRO CID

Successor de Sarobé

PINTURA I DECORACIÓ

Av. d'Andorra, 11 - baixos - 8

Tels: Magatzem: 977 23 69 31 · Particular: 977 23 17 47

TARRAGONA

La intervenció arqueològica a la Cartoixa d'Escaladei. 2010-2011

Entre els mesos de novembre de 2010 i maig de 2011 s'ha portat a terme una intervenció arqueològica a la zona central de la Cartoixa d'Escaladei. Aquests treballs estan vinculats a l'execució del projecte de restauració de la zona cenobítica de la Cartoixa que porta a terme el Servei del Patrimoni Arquitectònic de la Generalitat de Catalunya, en col·laboració amb el Museu d'Història de Catalunya que és l'entitat que gestiona el monument. Els treballs previstos per aquest projecte han de concloure els primers mesos de l'any 2013.

El conjunt del projecte està dirigit per un equip pluridisciplinar coordinat per l'arquitecte Carles Brull i del que formen part l'aparellador Joan Josep Piñol, la restauradora Llum Pocostales i l'arqueòleg Josep M. Vila.

L'actuació que s'està portant a terme en aquest recinte està comportant intervencions en diferents àmbits i en base a diverses disciplines. En primer lloc una excavació arqueològica extensiva de tots els àmbits que són objecte de restauració. També la consolidació dels paraments dels edificis i la fixació i consolidació dels elements decoratius conservats in situ (guixeries, pintura, etc...). D'altra banda, i per tal de garantir la conservació futura de tots aquests elements i també per donar utilitat als diferents espais, s'ha plantejat el cobriment de la major part de les estances en les quals s'intervé. L'objectiu últim de totes aquestes actuacions és obrir finalment a la visita pública el cor de la Cartoixa, un espai que per qüestions de seguretat ja fa anys que no és visitable i que resulta imprescindible per poder entendre en tota la seva dimensió quin era l'estil de vida dels cartoixans.

Espais que componen la zona central o cenobítica

L'ideal cartoixà representa d'alguna manera la fusió de les dues grans línies que tradicionalment havien compost el monaquisme cristià: l'eremitisme i el cenobitisme. En el primer cas el monjo opta per una vida solitària, allunyada del món i dels homes per trobar la comunió amb Déu. En canvi els cenobites prefereixen viure en grup, seguint una mateixa regla de vida per a tots, conformant els monestirs tal i com els entenem avui en dia.

En la Cartoixa es fonen aquests dos ideals ja que els monjos cartoixans viuen en la solitud més estricta dins la seva cel·la però organitzats de manera comunitària i amb algunes activitats que fan en comú. Com a resultat d'aquesta doble vocació, totes les cartoixes tenen dos espais força ben definits en els que es desenvolupa de

manera primordial la vida dels monjos: la zona eremítica, composta fonamentalment per les cel·les i els grans claustres i la zona cenobítica, on els monjos desenvolupen la seva activitat comunitària, sempre molt restringida.

La zona cenobítica es distribuïa fonamentalment al voltant d'un petit claustre, anomenat menor, a causa de les seves reduïdes dimensions en comparació amb el gran claustre de les cel·les. A l'entorn d'aquest element es distribueixen els altres espais: el refectori, on els pares i els monjos llecs menjaven un cop per setmana en espais separats; la sala capitular on es celebraven les reunions dels monjos, la sagristia i evidentment l'església. A banda d'aquestes estances més emblemàtiques en aquest sector també hi havia altres edificacions podríem dir que menors com ara les capelles on els monjos deien la missa diària en solitari, l'aula i la cel·la dels novicis, entre altres.

En el cas d'Escaladei aquestes edificacions se situen al bell mig de la Cartoixa, en l'espai que queda entre els dos grans claustres i, a causa del seu estat ruïnós, havia quedat fins al moment fora de la visita pública al monument, que quedava circumscrita fonamentalment a les cel·les i als grans claustres.

Quins eren els objectius de la intervenció arqueològica de 2010-2011

L'origen de la planificació que s'està fent de la recerca sobre Escaladei s'ha de situar l'any 2008 quan es redacta el Pla Director de la Cartoixa d'Escaladei per un equip del qual ja formen part els mateixos tècnics que estant dirigint els treballs actuals.

En aquest sentit cal manifestar que el Pla Director no solament plantejava una diagnosi de l'estat de conservació de l'edifici, de les seves necessitats de consolidació i restauració. També va comportar un treball de recopilació de dades històriques, arqueològiques, i gràfiques amb les que vam elaborar una síntesi del que se sabia sobre la Cartoixa el 2008. Això ens va permetre reflexionar sobre els nostres coneixements i plantejar-nos quines eren les problemàtiques que havíem d'intentar resoldre a partir d'aquell moment en les intervencions de qualsevol tipus que es fessin a la Cartoixa. Per això es va plantejar també un pla d'etapes de recerca històrica vinculat al procés de restauració del monument.

I el primer gran projecte que s'ha començat a desenvolupar a la Cartoixa després del Pla Director és precisament el de la zona cenobítica, sens dubte el més ambiciós que s'hi ha portat a terme fins al moment.

Resultava evident que el projecte de la zona cenobítica, que afecta una part central

del conjunt monàstic, havia d'ajudar moltíssim a aclarir aspectes que fins ara ens eren molt difícils de conèixer donada la situació de ruïna i falta d'accessibilitat que tenia aquest espai.

Quins aspectes ens interessaven:

En primer lloc estudiar l'organització de la Cartoixa medieval, transformada gairebé del tot en època moderna i molt emmascarada per les successives remodelacions que s'han fet de la Cartoixa.

Al mateix temps recuperar el màxim d'informació sobre la gran Cartoixa monumental que ha arribat fins a nosaltres, definir-ne les característiques, saber com eren els paviments, les cobertes, l'organització dels espais, els elements decoratius que s'hi poguessin conservar i aproximar-nos millor a la seva cronologia. Tot això ens havia de permetre per una banda restaurar amb més coneixement tots aquests espais i per l'altra explicar molt millor als futurs visitants de la Cartoixa els edificis en els quals es trobaven.

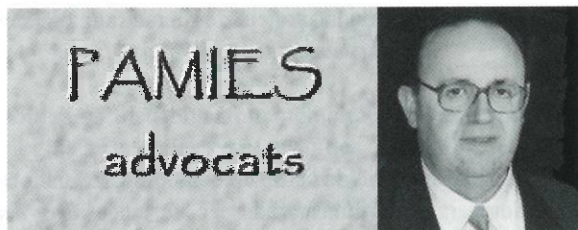
Amb aquestes perspectives ens enfrontàvem a una intervenció global a la zona cenobítica de la Cartoixa, que tenia una excavació arqueològica extensa, però que especialment tenia una incidència important en la totalitat de les parets dels edificis que havien de ser reparades. Això ens permetria accedir d'una manera generalitzada a estudiar les parets en alçada, que també proporcionen molta informació històrica sobre l'arquitectura de l'edifici.

En què ha consistit la intervenció arqueològica

Per intentar assolir tots aquests objectius hem plantejat una intervenció arqueològica amb tres elements bàsics

1. Seguiment arqueològic del desenrunament que s'ha fet en els diferents espais objecte de l'actuació en aquest projecte fins assolir els paviments o els nivells de circulació de la darrera fase d'ús dels diferents espais. Aquest treball ens ha permès analitzar els components dels enderrocs de la Cartoixa, recuperar materials, identificar estructures, delimitar paviments, etc

2. Sondeigs puntuals en aquells sectors on sabíem que podíem trobar traces significatives per comprendre l'estructura antiga de la Cartoixa, especialment la d'època romànica, la del moment fundacional, que és la que ha quedat més emmascarada per les reformes posteriors i de la que tenim més elements a la zona cenobítica.

RAMON PÀMIES

c. Església 9 - Tel. 619 940 884

CORNUDELLA DE MONTSANT

www.pamies.eu

Advocats - Assessoria - Tramitacions - Gestió immobiliària - Assegurances
Despatx a Cornudella, Reus, Montbrió i Pratdip.

LA CONRERIA D'SCALA DEI

CELLER D'ELABORACIÓ I CRIANÇA DE VINS

DOQ PRIORAT

La Conreria d'Scala Dei S.L.

Mitja Galta, 32 • 43361 Scala Dei • Tel. 977 82 70 55

laconreria@scaladei.org • www.scaladei.org

3. Estudi de les traces que es poden detectar sobre els murs i que han de permetre refer fins a un cert punt les estructures aèries dels edificis que han desaparegut: nivells i característiques de les cobertes, traces de la disposició dels pisos superiors, etc.

Els principals resultats

La intervenció arqueològica d'enguany a la Cartoixa d'Escaladei ha estat especialment profitosa des del punt de vista del coneixement sobre l'evolució constructiva del conjunt monumental.

En la major part dels espais en els que s'han fet excavacions s'han pogut localitzar, en millor o pitjor estat, els paviments originals, i en molts casos s'han recuperat nombrosos elements de la decoració de les estances que havien quedat enterrats dins de la runa, com ara la pica monumental trobada a la sagristia nova, o el banc corregut del refetor. També s'ha pogut identificar la funcionalitat d'alguns espais que fins al moment resultaven desconeguts, com ara l'aula i la cel·la del novici.

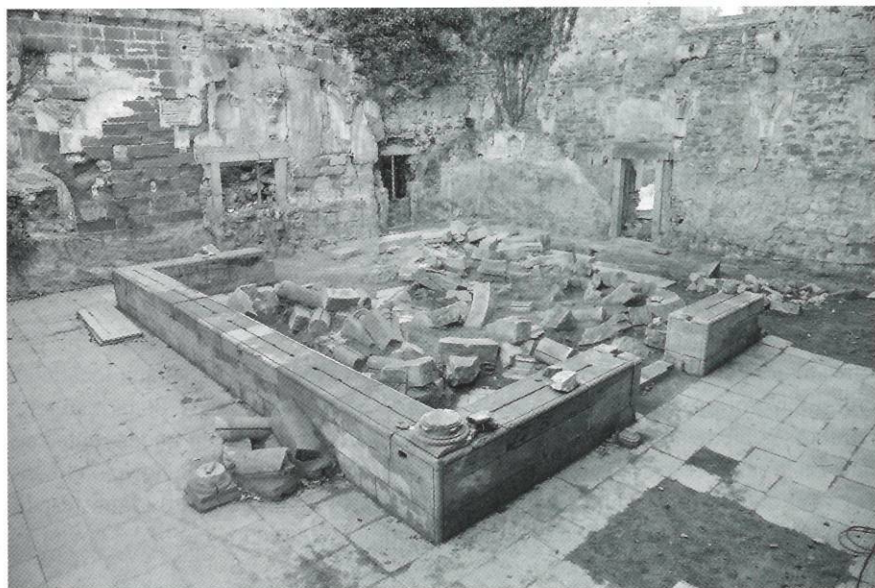
De tota manera, els dos espais en els quals l'excavació ha permès fer aportacions més importants al nostre coneixement sobre la Cartoixa d'Escaladei han estat dos: l'església i el claustre menor.

El claustre menor

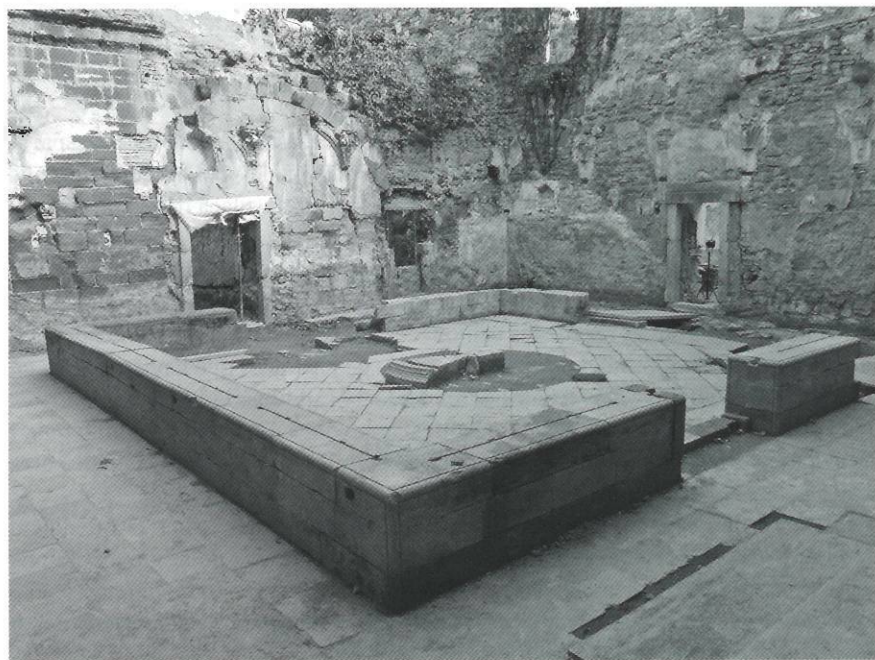
Ja hem dit abans que aquesta peça constitueix el cor de la zona cenobítica, l'espai al voltant del qual se situen els diferents edificis i des del qual es pot accedir a tots ells i a la resta de dependències de la Cartoixa: claustres grans, plaça de l'església, etc.

En el moment de començar l'excavació, el novembre de 2010, aquest espai estava completament colgat de runa i ple de vegetació. Només un petit sondeig fet fa anys ens permetia situar una de les cantonades del pati i calcular aproximadament la cota a la que es trobava el paviment. A través de les traces que havien quedat en les parets dels edificis veïns (església, refetor, sala capitular, etc...) havíem arribat a la conclusió que hi havia galeries cobertes amb voltes nervades fetes amb guix i s'havien detectat traces d'un arrambador de ceràmica que resseguia la part baixa de les parets del seu entorn.

També s'havien calculat aproximadament les alçades de les cobertes i deduíem que l'arqueria que separava el pati de les galeries era d'arcs de mig punt. També semblava clar que hi devia haver una font al centre del pati. No teníem, però, cap element per saber de quin material estaven fets aquests arcs ni quin era l'estil decoratiu que presentaven.

Vista de l'enderroc del pati del claustre menor amb tots els elements que el composaven (capitells, bases, columnes, dovelles).

Vista del claustre menor un cop acabada l'excavació

Amb aquestes perspectives es va iniciar l'excavació que ben aviat ens va omplir de sorpreses. Al cap de pocs dies van començar a aparèixer, especialment a la zona del pati del claustre (pràcticament no a les galeries ja que eren un lloc de pas), moltes peces de pedra que sens dubte formaven part de les arcades del claustre: columnes circulars, bases i capitells d'estil clàssic, dovelles, salmers.

En mig d'aquests elements apareixien també nombrosos fragments del que sens dubte era la font monumental del centre del pati. Al mateix temps es va poder delimitar també, molt ben conservat, el mur de carreus de tancament del pati del claustre, amb les traces del lloc on antigament es trobaven les columnes i també amb els encaixos per les vidrieres que sens dubte tancaven aquests arcs, aïllant l'interior de les galeries.

Finalment, també es va poder recuperar bona part del paviment de les galeries fet amb blocs de pedra polida de color negre i gris alternats formant una mena de damer, així com també el de l'interior del pati, fet de grans blocs de pedra grisa. Al centre es conservava la marca del punt on havia estat la font que només mantenia in situ un parell d'elements. També es va identificar el conducte que portava l'aigua cap a la font des d'un dipòsit situat al pati dels Dolors, a una cota prou alta com per fer pujar l'aigua fins al cim de la font.

En mig de l'enderroc es van recuperar també gran quantitat de rajoles decorades que, juntament amb les que encara es trobaven fixades a les parets, ens han de permetre reproduir la composició de l'arrambador ceràmic que cobria la part baixa de les parets de les galeries.

Així doncs, i a la vista del resultat de la intervenció arqueològica s'ha modificat substancialment el projecte de restauració del claustre menor que es podrà reconstruir en part aprofitant elements originals, i en tot cas reproduint-lo fidelment. També es podrà restaurar i recuperar la font central (que s'ha conservat en uns 150 fragments), i restituir la totalitat dels paviments.

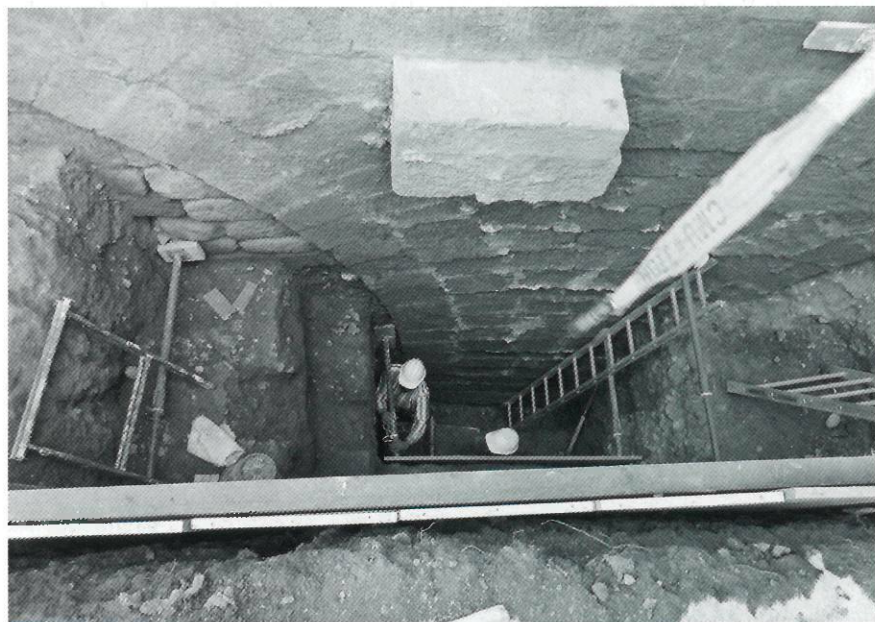
Ja des d'un punt de vista més històric, la intervenció ha permès precisar molt millor el moment de construcció del claustre, que hem de situar cap a finals del segle XVI o inicis del XVII.

En el cas del claustre menor la intervenció arqueològica no s'aturava, com passava en la majoria de les altres estances de la Cartoixa, en arribar als paviments. La necessitat de resoldre els problemes de sosteniment de la paret de l'església va propiciar que es realitzés una excavació arqueològica en profunditat a tot el llarg de la galeria nord, arran de la paret del temple. Aquesta segona actuació també va comportar sorpreses no menys importants.

Ja durant el procés de desenrunament del claustre ens vam adonar que a la part baixa de la paret de l'església s'insinuava l'existència d'una gran arcada amb dues filades de dovelles sobreposades. La presència d'aquest element deixava clar que la fonamentació de l'església d'Escaladei tenia unes característiques molt especials ja que semblava que es trobava construïda sobre un gran arc de descàrrega.

Un cop es va iniciar l'excavació del sondeig es va comprovar que existia un segon arc semblant al que ja havíem vist i que estava situat a continuació de l'anterior, i compartint amb aquest un gran pilar central. A la vista d'aquesta singularitat vam concentrar l'excavació arqueològica a l'entorn d'aquest pilar sobre el qual semblava recolzar-se bona part del fonament de l'església. L'excavació va continuar en aquest punt fins a localitzar la base del pilar, situada a uns 6,5 m de profunditat respecte del nivell del paviment de la galeria del claustre.

L'existència d'aquests dos arcs enormes (el segon arriba fins a la capçalera de l'església) es justifica pel fet que l'església d'Escaladei està construïda en mig de la llera d'un riu, successivament desplaçat amb la construcció de la Cartoixa. Com a conseqüència d'això, els sediments sobre els que s'havia d'aixecar l'església estaven compostos per capes successives de graves i sorres que no eren prou compactes per garantir l'estabilitat del temple. Per aquest motiu els constructors de l'església van optar per aixecar un gran pilar de més de 6 m de fondària que garantia un punt

Vista d'una de les grans arcades aparegudes a la fonamentació de la paret sud de l'església.

sòlid sobre el qual suportar les càrregues de l'església mitjançant uns arcs que naixien d'aquest pilar.

Es tracta sens dubte d'una solució presa sobre la marxa durant el procés de construcció de l'església i per tant completament excepcional, motiu que la fa única.

L'església

Tot i que en principi l'església de la Cartoixa no formava part del projecte de restauració de la zona cenobítica, sinó que se n'està redactant un d'específic, s'hi va realitzar una petita intervenció vinculada, com la que hem vist al claustre menor, al reforçament de les parets del temple.

En aquest sentit, es va decidir excavar tota la zona central de l'església fins a trobar el paviment, i a continuació, fer un sondeig al llarg de la paret sud per tal de dur a terme el reforç estructural previst. També en aquest sector, la intervenció va aportar sorpreses importants.

Un cop començada l'excavació, de seguida es va poder localitzar i delimitar l'enderroc de la volta de l'església, caracteritzat per grans blocs de pedra sorrenca vermella, que apareixien un al costat de l'altre, tal com van quedar en ensorrar-se la volta. En teoria aquest enderroc hauria d'haver estat continu a tot el llarg de la nau ja que la volta en principi era correguda. La primera sorpresa va ser que l'enderroc de la volta de pedra s'acabava en sec, gairebé conformant una línia recta que anava de banda a banda de l'església. A partir d'aquest punt, i fins a més enllà de la zona que ja no s'excavava, es va delimitar un enderroc format per peces de ceràmica d'un format especial, en part encara enganxades les unes amb les altres. La presència d'aquest element deixava clar que l'església no estava coberta amb una volta seguida de pedra com se suposava fins al moment, sinó que a la zona central hi havia una gran estructura feta de maó i de característiques peculiars.

L'estudi detalladíssim d'aquest enderroc ens ha portat a la conclusió, i aquesta és una gran troballa, que l'església d'Escaladei tenia una cúpula o cimbori a la zona propera al presbiteri. A partir de l'estudi que s'ha fet podem dir que era una estructura que feia 3,55 m de diàmetre interior, al voltant de la qual es distribuïen 8 finestres i altres tants contraforts exteriors que garantien la solidesa de l'estructura. Tot i que molt degradades pel temps s'han detectat traces de decoració pictòrica a l'interior de la cúpula i la documentació escrita li atribueix una gran quantitat de peces escultòriques, de les quals hem detectat també els encaixos.

Es tracta també, d'un element molt important de la composició arquitectònica de l'església de la Cartoixa que malauradament sembla que es va ensorrar molt al

començament de l'abandó d'Escaladei, motiu pel qual no n'havia quedat constància fins a la seva descoberta en la intervenció d'enguany.

Un cop estudiat el cimbori es va continuar l'excavació fins a localitzar el paviment de l'església, de característiques semblants al de les galeries del claustre menor i que apareixia només al centre de la nau. A les dues bandes hi havia paviments de rajola que assenyalen els espais que en el moment de funcionament de la Cartoixa estaven ocupats pel cadiat de fusta del cor.

Detall de l'enderroc de l'antic cimbori de l'església de la Cartoixa tal com va aparèixer a l'excavació.

Finalment, també es va fer el sondeig al costat de la paret sud de l'església on es va poder documentar l'altre costat del gran pilar que havíem detectat al claustre menor.

Altres dependències

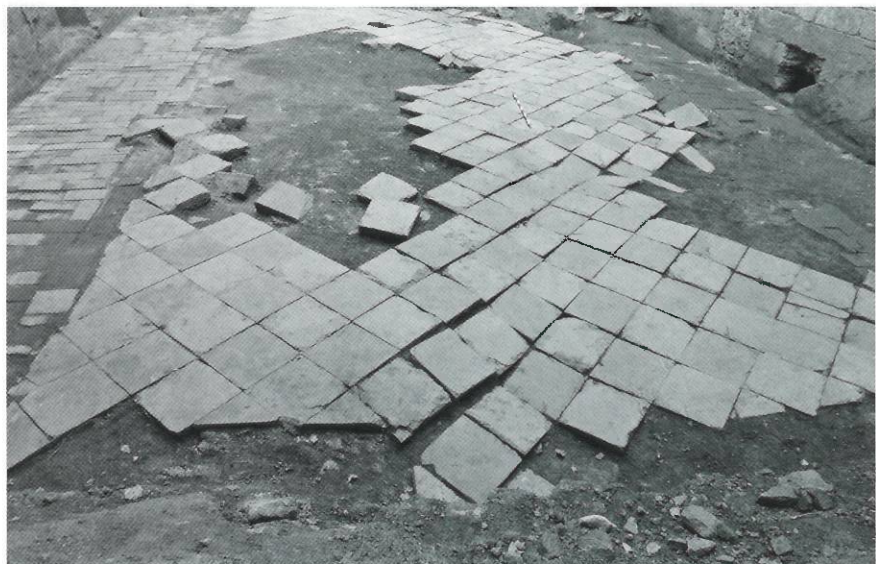
A banda del claustre menor i de l'església també han permès aportar novetats importants altres espais.

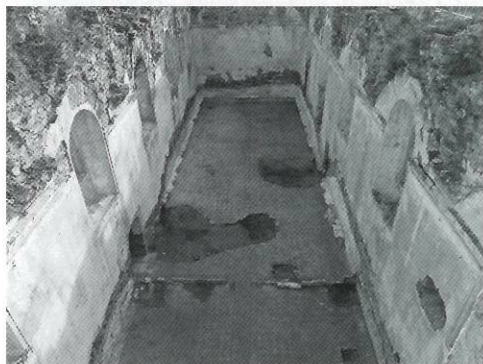
Vista del paviment del tram central de l'església, amb peces de pedra grises i negres alternades.

Vista del banc corregut aparegut a la part del refector destinada als pares.

Detall del paviment del refetor, molt semblant al que es troba en les galeries dels claustres grans i en altres dependències de la Cartoixa.

Vista general de l'interior del refetor un cop acabada la intervenció

Vista de la pica monumental apareguda a la Sagristia Nova

En aquest sentit podem destacar l'excavació del refetor on s'ha documentat el paviment de l'edifici en molt bon estat de conservació. També s'ha identificat el mur que separava l'espai destinat als pares de l'ocupat pels llecs en el que s'han conservat traces de pintura mural. Finalment s'ha localitzat un gran banc d'obra corregut a tot el llarg de la paret de la banda dels pares que era el seient que utilitzaven aquests a l'hora d'utilitzar el refetor.

També s'ha intervingut a la sagristia nova on s'ha localitzat una pica monumental de pedra amb el broc en forma de cap de lleó, així com una làpida sepulcral de mitjan segle XVIII que ocupava la zona central de l'altar. En aquest espai es va fer també una excavació puntual per sota dels nivells de paviment per tal de localitzar el tancament romànic d'aquesta estança que en aquell moment tenia funcions de sala capitular.

També s'han fet altres sondeigs en diferents punts amb l'objectiu de detectar traces de les fases antigues de la Cartoixa amb l'objectiu futur de poder explicar (que no ensenyar) com era Escaladei en època medieval. Aquestes edificacions avui pràcticament han desaparegut sota la gran Cartoixa monumental que es comença a construir a finals del segle XVI.

Aquest escrit només és un primer tast del que sens dubte serà un gran avenç en el nostre coneixement de la Cartoixa d'Escaladei. De fet la recerca no acaba mai i a mida que avança l'obra, que es tallen les hores i les bastides permeten arribar a llocs fins llavors inaccessibles, anem coneixent nous detalls que ens ajudaran a completar el quadre de com ha estat històricament la Cartoixa d'Escaladei.

Us en mantindrem informats

Josep M. VILA i CARABASA
Agost de 2011

LA MORERA DE MONTSANT

DIJOUS DIA 8 DE SETEMBRE

9:00 h Despertar popular, matinades i cercavila a càrrec de la Colla gegantera i grallera de La Morera de Montsant Scala Dei

12:00 h Missa en Honor a la Mare de Déu a l'església parroquial. A continuació Processó acompanyant la Patrona pel poble amb la Colla Gegantera i Grallera.

14:00 h Ball de Vermut a càrrec del grup MONT SANT.

20:00 h Ball de tarda llarg amb el mateix grup.

DIVENDRES DIA 9 DE SETEMBRE

22:00 h Sopar popular i concurs de cuina al local social. Seguidament «Ball Remember». Cal portar-se el sopar.

DISSABTE DIA 10 DE SETEMBRE

18:00 h Concurs de pastissos i jocs de cucanya

20:00 h Ball de tarda amb la Orquestra NOMADAS al Local Social

24:00 h Ball de nit amb la mateixa Orquestra

DIUMENGE DIA 11 DE SETEMBRE

12:00 h XXVIIa. Ballada de Sardanes amb la COBLA PARE MANYANET

SCALA DEI

DISSABTE DIA 24 DE SETEMBRE

8:45h. Inici de festa i despertar popular a càrrec de la Colla Gegantera i Grallera de La Morera de Montsant-Scala dei.

10:00h. Xocolatada popular i coca per a tothom.

12:00h. Missa Solemne en honor a la Patrona, la Mare de Déu de la Mercè.

13:30h. Ball de Vermouth amb el Grup Montsant.

17:00h. Concurs de bitlles.

18:30h. Partit de futbol

20:00h. Ball de tarda amb el grup esmentat anteriorment.

00:30h. Concert Hand Solo

DIUMENGE DIA 25 DE SETEMBRE

9:00h. Excursió a la Pietat.

10:00h. Esmorzar a la Pietat per a tots els participants.

12:00h. Jocs de cucanya

18:00h. Concurs de pastissos

18:30h. Entrega de premis

19:00h. Fi de festes.

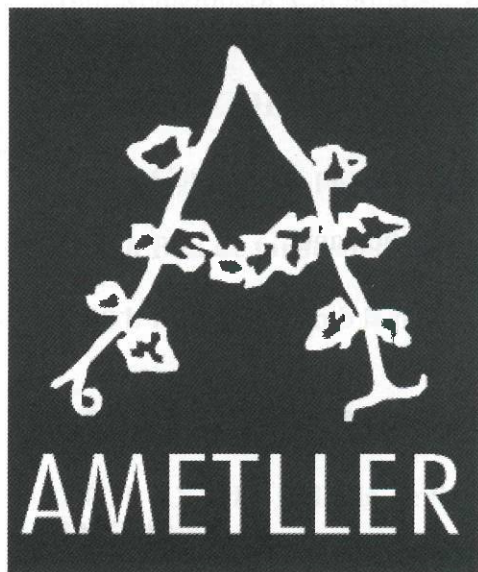
FUSTERIA RAUL VIÑES VERGE

c. Major, 26

43375 LA VILELLA ALTA

Tel: 977 839 077

Mòbil: 686 987 873

Bodegues Joan Ametller, S.L.

*Us desitgem molt
bona Festa Major*

Finca Mas d'en Mustardo
43361 La Morera de Montsant
Tel. 933 208 439 / 609 823 650
e-mail: ametller@ametller.com

VIOLENCIA CARTOIXANA A MONTSANT, AL SEGLE XVI

Després de la fi de Bonrepòs, una part del seu patrimoni, la més immediata al monestir, passà a mans d'Escaladei, és a dir, Montsant i la Quadra de Fraguerau. A banda del patrimoni en va pretendre la senyoria i, com diu Lladonosa en parlar dels plets que hi hagué al llarg del segle XVI amb Ulldemolins, «ningú no negava a Scala Dei els seus drets sobre les ermites. La dificultat radicava en el fet que els cartoixans, ensems amb l'església de Sant Bartomeu, volien tota la Quadra de Fraguerau i, amb el santuari de la Mare de Déu, les terres del capdamunt de Montsant. I els comtes de Prades, senyors d'Albarca, Cornudella i Ulldemolins, no hi volien passar».¹

Al llarg del segle XVI, Ulldemolins va reclamar la Quadra de Fraguerau com a part del seu terme i, per aquesta causa, es va encetar una llarga picabaralla, amb un seguit de plets, que en total va durar una bona cinquantena d'anys, entre 1526 i 1579. Uns plets no exempts, en alguns moments, fins i tot de violència física entre les dues parts. Els problemes de delimitació de la jurisdicció entre els uns i els altres i la resolució expeditiva en algun moment, encetà d'altres plets, com ara a l'abril de 1565 que s'obrí una informació criminal contra un veí de La Morera de Montsant, dit Miquel Borrull, així com contra el frare Mateu Llauredó, llec d'Escaladei, que pujaren a Montsant i prop de l'ermita de la Mare de Déu, amb bastons llargs, es dedicaren a fuetejar els qui hi trobaren. Ho feren dins el terme d'Albarca, que no era senyoria del monestir sinó del comte de Prades, qui ordenà la sobredita informació criminal.² És probable que la presència del veí de La Morera respongués a un manament fet pel frare, que aniria a la vila a cercar ajut que, pel que es veu, devia ser per escarmentar la gent del comtat que feinejava en el territori que Escaladei considerava seu.

Un altre episodi violent del què en tenim notícia, va ser uns anys més tard, a l'agost de 1578. L'any anterior la gent del comtat havia intentat fitar de nou Montsant i els cartoixans ho impediren, perquè consideraren que tot era «en gran perjudici i dany d'Scala Dei». En aquesta època, en la resolució de la disputa que es portava entre les parts, segons aporta Lladonosa, «l'arquebisbe de Tarragona semblava lleugerament inclinat pels cartoixans, com es va veure en l'interdicte contra els qui feien llenya al bosc de Sant Bartomeu».

Afegeix aquest autor que els frares, encoratjats per aquest suposat suport de l'arquebisbe, arribaren fins a armar escamots i a prendre actituds violentes. En tenim una mostra prou contundent a mitjan mes d'agost:³

Sabent, o sospitant, que a la partida de la Polleria hi havia gent d'Ulldemolins fent llenya, fra Pere Simó, com a procurador del monestir, el dia 15 d'agost es presentà a La Morera de Montsant a demanar ajut als jurats de la vila, perquè l'acompanyessin a la muntanya i, en arribar a partida de la Polleria, poguessin veure el dany que els veïns d'Ulldemolins estaven fent al bosc. Es tractava d'una partida en litigi que tant Escaladei com Ulldemolins deia que era seva.

Davant la petició del procurador, els jurats s'avingueren a permetre la sortida de gent armada per acompanyar-lo. De fet, com a vassalls tampoc no devien poder

fer una altra cosa. Hi van anar Pere Cabrer, Joan Ferrer i Jaume Domènec, tots ells veïns de La Morera. Pujaren tot seguit cap a Montsant, anant el frare amb una mula i portant un bastó llarg, blanc, a les mans, mentre que els tres veïns de La Morera portaven escopeta i cal suposar que seguien el frare a peu.

En arribar a la Polleria, van localitzar un parell de llenyataires, dos joves veïns d'Ulldemolins, de nom Pere Gomis i Joan Cabrer. Ambdós els descobriren talant pins.

Primer s'acostaren a Pere Gomis i el frare li preguntà —sembla que ja a una certa distància— per què estava fent llenya, qüestió que va respondre dient que ho feia perquè els jurats d'Ulldemolins l'havien autoritzat. Llavors el frare s'hi va acostar més amb aire amenaçador, pel que el llenyataire va tèmer que el detinguessin i, per evitar-ho, va sortir d'allí corrent, anant cap a Ulldemolins.

En arribar al coll de Prat va veure més gent del poble i es va posar a demanar auxili, tot cridant Via fora. En sentir els crits aquests treballadors, la notícia arribà ràpidament al poble, on es va tocar la campana i, reunida la gent, se'n van anar tots cap a la Polleria.

Mentrestant, fra Simó arribà fins on era Joan Cabrer talant un altre pi i aquest, en veure'ls arribar es va posar en guàrdia i, preguntat com a l'altre, per què estava fent llenya, Cabré li contestà que ho feia perquè tenia llicència per a fer-ho i a més va afegir que també ho feia perquè li donava la gana, cosa que devia acabar d'enfadar el frare.

Mentre estaven discutint, la gent d'Ulldemolins s'hi anava apropant, de la qual cosa els tres veïns de La Morera se'n van adonar i, per molt que anessin armats, no les tenien totes i, pel que pogués ser, van preferir desaparèixer del lloc, marxant muntanya amunt. Però el frare, que devia estar inatent a causa de la discussió, en arribar la gent del poble es va trobar en mig tot sol i l'apallissaren de valent. Quan al final pogué arribar al monestir, anava a peu —la mula havia desaparegut— i presentava un aspecte lamentable, ja que li havien arrencat la barba a estrebades.

La feta en primer lloc comportà l'escomunió d'Ulldemolins i després, per via judicial, la vila fou condemnada a pagar dos cents florins al frare, pels danys ocasionats i a pagar la mula, ja que no la van poder recuperar. No se'n té cap notícia, si més no per ara, però, del càstig que devien patir els tres veïns de La Morera, per abandonar el procurador a la seva sort.

Segons afirma Lladonosa, els frares el dia 17 —per tant dos dies més tard— armaren un escamot i que, «enmig d'un gran avalot, escometeren els llenyataires de Fraguerau i del racó de la Polleria al crit de Via en fora!». En ser al cap de dos dies, es possible pensar que fou una reacció del monestir i, de ser així, també cal creure que els homes de La Morera aquesta vegada no s'escapolirien de manera tan fàcil de la topada.

Finalment, després de tants plets i violències, el 6 de juny de 1579, les dues parts arribaren a una concòrdia que era netament favorable a Escaladei i que permetia finalitzar tots els plets haguts entre les dues parts sobre el terme de Montsant i la quadra de Fraguerau. Escaladei s'hi assegurava el reconeixement dels seus drets

jurisdiccionals i fiscals, mentre que els veïns d'Ulldemolins en podien disposar plenament del seu domini útil.

Ezequiel GORT
Juliol, 2011

(Peus de nota)

1 LLADONOSA, El Montsant i els ermitans, p. 352. Les referències que segueixen sobre aquest autor, corresponen a aquest mateix article. Per una visió global del llarg enfrontament, vegeu GORT, Història de la Cartoixa d'Escaladei, p. 252-255.

2 Arxiu de la casa ducal de Medinaceli a Catalunya (Monestir de Poblet), rotlle 121, fotograma 339.

3 Arxiu parroquial d'Ulldemolins, manuscrit de Jaume ESTELLA, Apuntes útiles de hechos antiguos y modernos de Ulldemolins (1881), p. 17-18.

Transports i material per a la construcció

C/ Comte de Rius, 1
Telèfon i Fax 977 82 13 04
609 62 32 80

43360 CORNUDELLA DE MONTSANT

De dalt a baix i d'esquerra a dreta: Francesc Grabiell Punsola, Francesc Grabiell Farré, Maria Farré, Nativitat Grabiell Farré, Jordi Gargallo, Ricardo Albiñana, Lluís Viñes, Paco Albiñana, Isidre Borràs, Martí Borrull, Josep Manuel, Maria Rosa i Manel Crivillé i Joan Maria Compte. Foto cedida: Nativitat Grabiell

D'esquerra a dreta: Joan Figueres, Cànida Porqueres, Juanita Figueres, Ricardo Albiñana, Nativitat Grabiell, Francesc Grabiell, Paco Albiñana, Sr. Gargallo. Foto cedida: Nativitat Grabiell.

Retrobament

Un any més arriba puntual la Festa Major i, com sempre, ve carregada de records i sorpreses. L'any passat vaig ser a casa l'Isidre de l'Enriqueta, amb ell, la Pilar i el Ricardo, l'Obdúlia i el David. Vaig anar a la Missa, a la Processó, al Ball de Vermut, al Ball de Tarda i encara vaig fer uns balls.

El dinar amb la família de la Pilar va ser molt emotiu. Feia molts anys que no ens vèiem. Des d'aquí un estimat record per al David. El recordo molt.

Més endavant vaig anar invitada a la casa del Ricardo i la Pilar a Porrera per anar a buscar bolets. Allí em van deixar la revista de la Festa. En llegir-la, el cor em va batejar més ràpid i amb tendresa. Hi havia unes fotos d'un nen petit i una altra d'un nen que ja havia "crescut". En buscar les que jo tenia guardades vaig veure que també aquell nen i aquella nena petits, ara havien "crescut".

Aquest nen, en Ricard, feia més de cinquanta anys que no el veia i els meus records es van disparar.

Érem unes criatures, encara no havíem arribat a l'adolescència, quan ens vam trobar a la Morera, un poble molt allunyat d'Espot -Pallars Sobirà- d'on jo vaig venir amb els pares i germà l'any 1953.

Ell pujava de Barcelona per passar-hi els estius i anava a l'escola amb el meu pare. El seu pare, el senyor Albifana, ens va fer fotos i amb el temps també ens en va fer ell. Recordo la il·lusió que ens feia rebre-les quan tan amablement el seu pare ens les enviava per correu. En aquells temps rebre cartes era tot el contacte amb l'exterior, i les fotos eren quelcom meravellós. Les vam guardar com un tresor... i encara ho són.

Quan vaig acabar Magisteri, em van donar plaça de mestra, vam perdre el contacte i des de llavors només em quedaren els records i les fotos que de tant en tant m'agradava de mirar. Em feien reviure aquells anys feliços en què disfrutava d'allò que tenia, no necessitava res més. Gaudia de tot, de córrer i de saltar com una daina, d'anar a passejar per la carretera, d'anar a Sant Blai, del ball de les tardes dels diumenges al cafè i, sobretot, de les rialles que feia. Era tot tan bonic!

Vaig llegir l'escrit que havia fet en Joan, un amic seu que jo no coneixia. Segons ell, el que havia de ser una entrevista va esdevenir un relat i es va limitar a transcriure tot el que anava escoltant.

En Ricard ho recorda tot i a tothom com si no hagués canviat res. No s'oblida de ningú i diu "També recordo el senyor mestre, la seva filla..." Això sí que em va arribar molt endins. Encara recordava el meu pare i em recordava a mi! En aquell moment

volia veure'l, abraçar-lo i recordar totes les vivències compartides.

I vaig buscar per tot arreu per poder-m'hi posar en contacte. Un bon amic meu, l'Albert Pasanau, em va donar el telèfon del Joan i, així, vaig poder explicar-li que jo era la filla del senyor mestre i que volia veure el Ricard.

Ell, molt amable, va arranjar una trobada i ens vam veure i ens vam abraçar talment com els dos infants que encara érem. No havien passat els anys, no tenia cap importància el físic actual. "Veig la cara d'aquella nena", em deia. I és que, en aquell moment, seguíem essent aquells infants que corríem pels carrers de la Morera i que anàvem al ball dels diumenges al cafè del poble.

Tot això, asseguts a taula, fent un dinar. Què vaig menjar? No ho sé. Només sé que va ser un dia que mai no oblidaré.

Gràcies Ricard per no haver-nos oblidat i gràcies Joan per ajudar-me a retrobar aquest nen.

Nativitat GRABIEL FARRÉ
Agost de 2011

La botiga de La Morera,

L'Abadia

Us desitja que passeu una
Bona Festa Major !

Plaça del Priorat, 6
977 827 397

agrobotigalabadia@gmail.com
<http://agrobotigalabadia.blogspot.com>

La Drecera del camí ral de Poboleda, camí de costers impossibles i balls de festa major

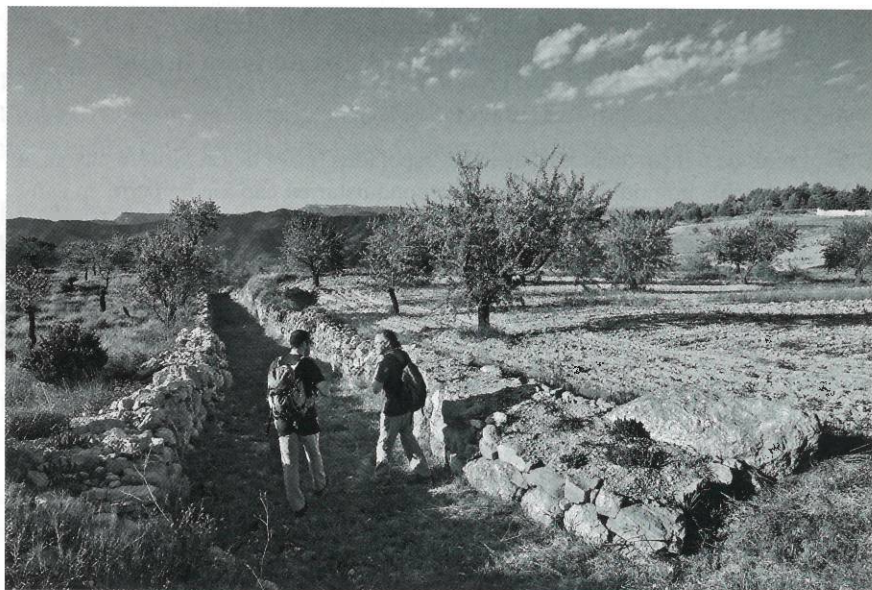
Durant molt de temps, quan arribaven les esperades festes de La Morera, els xicots solters del poble no podien assegurar que conquistarien cap xicota però, en canvi, sí estaven segurs que, com a mínim, no els caldria anar amunt i a vall, de poble a poble, de nit, per camins i senderes. No és que els fes cap recança, acostumats com estaven a creuar el Montsant i tot el que fes falta. A més, ja se sap que això de l'amor i les passions ha mogut sempre més muntanyes que la fe. Però caram, si no cal...

En canvi, quan eren festes a Poboleda, la «peregrinació de l'acordi» era indefectible, plogués o pedregués. Llavors, amb les espadenyes velles lligades als peus i les sabates bones al sarró per no fer-les malbé, els joves de La Morera enfilaven el camí ral de Poboleda. Des dels seus orígens i fins fa dos dies, aquest vell camí ha estat de ferradura, com pràcticament tots els de muntanya, és a dir, preparat per tal que hi poguessin circular animals de bast, carregats amb alforges. Parlem de camins no gaire amples, entre 1m 20 cm i un 1 m 50 cm, els més habituals, amb un traçat de revolts perfectament adaptats al relleu i amb un ferm sovint empedrat en els trams de més pendent, per assegurar que els animals s'hi poguessin aferrar bé (sobretot de baixada).

Els camins de carro han estat molt escassos al Priorat i a bona part de Catalunya. Aquest és, en efecte, un país muntanyós, que no ha posat les coses fàcils a les modernes comunicacions. Per exemple, no va ser fins a final dels anys seixanta que La Morera va tenir una carretera asfaltada com cal (la que mena a Cornudella); fins l'any 1967 va ser de matxaca, de terra premsada. La pista per anar de La Morera a la Conreria, per exemple, és dels anys vuitanta del passat segle XX (com diu el Toni Orensanz, és una pista de l'època del Naranjito!).

Mentre sortien de La Morera, aquells joves com els d'ara segur que donaven voltes a les imatges d'aquella o altra mossa que els feia el pes i segur que la imaginació s'escalfava més que les cames. Quan arribaven al capdamunt de la feixa coneguda com les Vinyes del Camí de Poboleda, a la dreta del camí ral trobaven un altre que en deien la Drecera (del camí ral s'entén) i que baixava encara més directe i ràpid a Poboleda. No cal ser gaire espavilat per suposar quin dels dos camins triaven.

La gent de La Morera explica que aquest ha estat de sempre un camí de ferradura utilitzat fonamentalment per accedir als costers d'aquest vessant de la muntanya. És magnífic. Ressegueix airòs el crestall que uneix dos vessants on es troben els antics costers que ara resten erms, i s'entén perquè són costers de prendre-hi mal. Cal ser especialment valent o boig per conrear-los, o haver nascut a La Morera,

Fotografia als inicis del camí Ral de Poboleda

és clar. La Drecera baixa més directe que el camí ral, però presenta alguns trams massa dreteruts pels animals carregats. Tanmateix, això no era cap problema pels mossos de La Morera que, forts i esperançats com estaven, devien portar ales als peus. A la tornada, la costa devia convertir-se un passeig deliciós o en una tortura segons com hagués anat el ball, és clar, però això és una altra història.

El Priorat no és conegut pels seus acordionistes, certament, però sí per ser una terra on es porten endavant coses que en altres llocs són molt difícils o impossibles. Quan tothom assegurava que l'agricultura de muntanya havia passat a la història, que les despeses eren inassumibles, el Priorat ha demostrat que el seu futur passa per continuar sent coherent amb la seva història. No ha arribat mai la fàbrica que havia de «salvar» la comarca. El futur segueix passant per la terra, per la suor, pel treball, l'esforç i la passió per obtenir productes extraordinaris dels quals estar orgullosos. El futur també passa per la consciència que tot això és indestruïble dels valors del seu paisatge. Tot està lligat. Res no és fàcil és clar, però el Priorat se'n surt, fins i tot en aquests moments difícils, perquè està convençut de fer-ho.

L'any 2008, impulsat pel Consell Comarcal, va començar a caminar un projecte ben agosarat, però absolutament coherent amb els valors i plantejaments d'aquest territori: la recuperació d'antics camins històrics i tradicionals, fonamentalment els vells camins rals que unien els pobles. El projecte va néixer des de l'àmbit turístic, però va molt més enllà. Tal com s'ha escrit, «al Priorat hem recuperat un

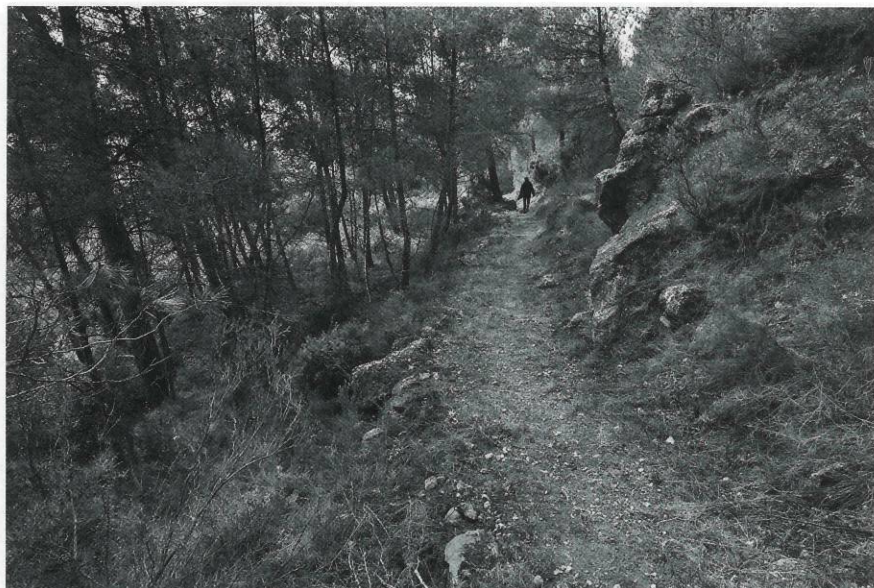

Fotografia d'un tram de la drecera del camí Ral de Poboleda

bon grapat d'antics camins perquè volem que la canalla puguin tornar a seguir els camins dels seus padrins i puguin veure el futur de la seva terra amb els ulls dels qui la van treballar durant segles. Perquè hi ha secrets que només es revelen a peu, pausadament.» Estem convençuts que els vells camins són els fils de la memòria, que els vells camins guarden els secrets de la història, i no sols els de les grans gestes o desfetes, sinó els de la gent senzilla, la que cavava solcs, espampolava la vinya i maleïa el cel i tots els sants quan no plovia.

La Morera i Poboleda no estan unides per una carretera. Com ha passat en altres indrets, el vell camí ral ha estat en bona part transformat en una pista per disposar d'una connexió apte per a vehicles. No hi res com els vells camins de ferradura per transmetre els batecs d'aquesta terra i la seva història i la transformació del camí ral de Poboleda semblava que podia restar atractiu alhora de voler unir les dues poblacions a peu. Sortosament, la riquesa de l'antiga xarxa de camins és extraordinària i això, sumat a la sensibilitat i l'empenta de l'Ajuntament de La Morera i la memòria fantàstica de veïns com el Ramon Mateva, va permetre trobar i recuperar la Drecera.

Aquesta recuperació és especialment significativa perquè ha sorgit des del propi municipi i ha permès ampliar i enriquir la Xarxa de camins del Priorat. Una proposta d'excursió entre Poboleda, Scala Dei i La Morera apareixerà en breu a la guia que s'està preparant dedicada als camins del vi i de l'oli del Priorat. Aquest magnífic camí

Fotografia d'un tram de la drecera del camí Ral de Poboleda

torna a poder explicar històries de vida i esforç, de càrregues de raïm i portadores, d'ametllers soferts i de gelades immisericordioses, d'horitzons, oberts, generosos, a banda, és clar, de les històries inconfessables dels mossos que baixaven a la festa major de Poboleda.

Rafael LÓPEZ-MONNÉ
lopezmonne@gmail.com
Agost de 2011

CATSUD Oci, natura i cultura a la Catalunya Sud

Excursions i rutes culturals www.catalunyasud.net - Serveis de guia www.catsud.com
Excursions temàtiques pel Parc Natural de la Serra de Montsant

CATSUD - Tel. 636 16 24 26 - info@catsud.com - Ap. de correus 76 - 43730 Falset - Priorat

FONTS DE MONTSANT

En general, a Montsant, les aigües són fondes, però a diferència de la plana, un simple xoll d'aigua també es pot anomenar font. A la Serra Major, carena del massís, no n'hi existeixen, però si el recorrem per faldars i fondalades podem parlar d'unes quantes.

A la falda de Montsant n'hi trobem diverses: al sector de Scala Dei i una mica més amunt de l'antic monestir hi ha La Pietat amb una font abundosa i, a sota, el Racó de Missa, la Font Prigona o Pregona. Totes dues amb entorns acollidors i agradables per anar-hi a fer una esmorzada o una bona berenada.

Una mica més enllà en direcció oest hi trobarem la font del Mas de Sant Antoni, just a sota la pista que comunica els masos. L'entorn no és comparable a d'altres, però si hi passes al migdia i una mica cansat, agraeixes la frescor de l'aigua.

A prop de Cabacés, al camí que ve de la Vilella Baixa, hi ha la Font de Cavaloques, una mica amagada a la vora del camí del coll de l'Ermengol.

Ara, la reina de les fonts, per l'abundor de l'aigua i l'entorn que l'envolta és la font de la Foia a l'ermita del mateix nom.

L'altra que val la pena visitar i passar-hi una bona estona, és la Font de Sant Salvador de Margalef, abundosa, fresca i situada a la vora de l'ermita tan pintoresca, construïda dins una gran balma i en mig d'un paisatge meravellós.

Seguint riu amunt trobem el Mas del Soleràs que també gaudeix de font pròpia.

I ens anem apropant a les ermites d'Ulldemolins.

Què voleu que us en digui? Tots les coneixeu abastament però les he de remarcar no només per les aigües sinó per les bones estones que hi hem passat, particularment a Santa Magdalena, en temps del Pere Pagès. Per això em resulten entranyables.

Abans d'arribar a les ermites trobem la Font de la Gleva actualment canalitzada per donar aigua a Ulldemolins.

Una altra font molt desconeguda, com a mínim per als excursionistes, és la Font del Teix situada sota un cingle de colors rosats al barranc del mateix nom, on la gent d'Albarca anava a buscar aigua quan la font del poble fallava. M'hi va portar el Ramon Abelló, fill d'Albarca, que moltes vegades hi havia hagut d'anar per necessitat.

Finalment trobem la font de Sant Joan del Codolar, a Cornudella, amagadeta en un racó al costat de l'ermita on l'ermitana, la Montserrat, sempre rep a tothom amb la rialla a la boca i t'hi fa l'estada més agradable.

Si ara ens endinsem a l'interior de la muntanya podrem comprovar que les fonts se situen a les vores dels barrancs que hi ha a banda i banda de la carena.

La primera que he d'esmentar és la Font de la Mare de Déu al capdamunt del barranc, sota l'ermita. És una font on han fet una paret d'obra però, que anys enrera era un simple toll, humil, mig amagat entre les herbes i que quasi l'havies d'endevinar quan la set et perseguia.

Al Barranc de les Pletes s'hi troba una font de les aprofitades amb bassis per abeurar el bestiar: la Font del Manyano que és de les que raja sempre.

Al Barranc de la Bruixa, hi ha aigua a les coves del Pedret i del Serret situades davant per davant a cada costat del barranc i entre l'Aixeregall i les Falles. En un planet que es troba baixant cap als Grauets del Mateva hi ha la Bassella, un toll al mig del pla on acostuma a haver-hi aigua.

Al començament del barranc de Les Falles hi ha un planet per on es pot anar als Cingles del Rodés i allí hi trobem la Font del Baltré, molt poc coneguda, i que vam buscar i trobar per indicació del Lluís Mateva.

Però la millor de totes les aigües de Montsant és la de Les Canaletes, al menys així ho deia el Serafi que n'era l'amo. El que he pogut comprovar és que sempre raja, és fresquíssima i el lloc on és, al Barranc del Vidalbar, és dels més bonics de Montsant.

Més avall, al Tros del Celestino, (quin bé de Déu de codonys, grocs de madurs, hi veïem quan hi passàvem a prop) també hi ha aigua que salta d'un cinglet, el més curiós, però és el que em va explicar el Joan Marc: al mateix Tros del Celestino hi ha la Font Boja que només raja quan fa vent de llevant. Mai l'he poguda trobar tot i haver-la buscat moltes vegades, segurament la malesa la deu haver tapat i potser tampoc mai no l'he buscada quan bufava el vent de llevant.

Una altra font important és la del Clot del Cirer, amb els bassis (molt més bonics quan eren fets amb troncs buidats) per abeurar el bestiar i que sempre raja i alegra la sorpresa del pla verd i brillant que de sobte descobreixes sota la sequera de la Serra Major.

Al sector de Margalef, vora el riu, al capdavant del Barranc de l'Auferí hi ha la Font del Caime, prop del mas del mateix nom i també la Font de la Coma Closa, que molt pocs saben on és, quan el barranc ja s'aboca al riu Montsant.

A l'altra vessant de la Serra Major, hi ha els Bassis del Boter. No porten gaire aigua. En canvi, tinc més record dels dos cirers que hi havia plantats al costat de

l'aigua. Eren de dues classes diferents, a la tardor, sempre n'hi havia un amb la fulla vermella i l'altre amb la fulla verda i feien un contrast que t'havies d'aturar a contemplar-lo bé.

I en queda una última en els meus records, per mi la més original. Si partint de la Vilella Baixa pugem a Montsant pel Grau del Caragol o dels Bous, a l'esquerra hi ha un corrioret estret, damunt mateix del cingle, seguint-lo s'arriba a la Font del Racó. Cal anar-hi en compte i no perdre peu, per no caure cingles avall. Sempre hi hem fet la broma que si t'hi trobes un senglar assedegat no t'exposis a arribar-hi perquè el caminet és tan estret que no hi hauria lloc per a tots dos i un o altre hauria de caure pel cingle.

Fins aquí els meus records de les Fonts de Montsant, del Montsant que estimo i enyoro.

Ramon QUADRADA i ORNOSA
Agost de 2011

La Plaça

Bar-Llesqueria

Esmorzar, dinars i sopars

Obert tots els dies.

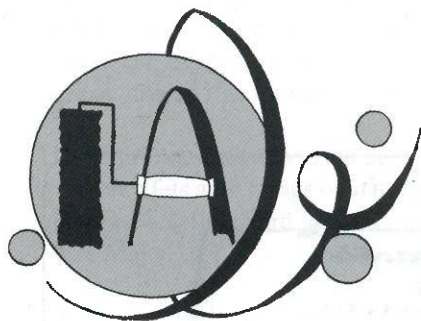
Menú, llesques, carns a la brasa i tapes

Gràcies a tothom i Bona Festa Major

SCALA-DEI

Plaça del Priorat, 6 Tel. 977 82 73 27 43379 Scala Dei

PINTURA I DECORACIÓ

VICTOR ALZAMORA
tel. mòbil 659 32 71 78

MILAR

**FRIGORÍFICS,
RENTADORES
RENTAPLATS, TV
VIDEOS, CÀMARES
ETC.**

Electromèstics Casanovas, S.A.
Galanes, 2
Tels. 977 34 02 47 - 977 34 23 70
REUS

DALT BATEGA EL VENT I A BAIX EL RECORD

L'any 1943 tenia jo 17 anys d'edat quan, en bicicleta, vaig venir per primera vegada a conèixer La Morera i saber dels meus familiars que aquí havien quedat bastant mal comunicats. Gent simpàtica i servicial que de seguida em van acollir amb tot el carinyo del món. Em van demanar que els expliqués, i em van explicar sobre la família absent. Em volien convidar a dinar per les cases que visitava: la del fuster, al carrer Bonrepòs, a una altra només entrant al carrer Major, i en una altra casa enfront d'aquesta amb moltes persones grans, quasi tot dones, on sí que em vaig quedar a menjar. Tots eren familiars meus. En aquesta casa vaig beure per primera vegada el vi més pur i saborós que he conegut d'aquesta terra. En guardo alguna ampolla de les collites 1964-1969, i 1972 barrejat amb negre de Gratallops de gairebé la mateixa qualitat que el d'aquí. Vaig seguir venint a la Morera i vaig tractar amb el Secretari de l'Ajuntament, el senyor Miró, un home servicial i bona persona com poques he conegut.

A l'agost passat vaig pujar a la Serra de Montsant. Des de la seva més elevada balconada el meu cor es va estremir al veure allà baix, tan ben dibuixat, el poble de La Morera de Montsant. Ressaltava acompanyat de les vinyes i l'extensa i salvatge vegetació amb els seus ondulants camins com cintes de color marró clar que travessen el paisatge.

En aquest antic, silenciós i acollidor poble va néixer el pare de la meva mare quan guanyar-se la vida aquí, en terreny tan hostil, era sacrifici de veritat. Calia alimentar les cavalleries de treball també. Les eines eren les mans, les costelles, els ronyons, tot el cos. Llavors no existien màquines com ara.

El meu avi va néixer a la casa, llavors número 14, del carrer La Bassa. Els seus pares també van viure en aquesta casa...Igualment els seus avis i els pares dels seus avis. Així, retrocedint en el temps he arribat fins a l'any 1832. Llavors, aquí, la virtut de ser intel·ligent poca transcendència tenia, no obstant això, moltíssimes celebritats han sortit de pobles humils com aquest.

El meu avi, després que la plaga de la fil·loxera matés quasi totes les vinyes del Priorat va anar-se'n d'aquí, per allà l'any 1894 a provar fortuna a Tarragona capital. Altres familiars ho van fer després cap a Reus, Tarragona i altres llocs.

El seu germà Ernesto, home estudiós, se'n va anar abans; es va preparar i va arribar a ser Cap de l'Estació Ferroviària a Sabiñánigo on es va casar amb la jove i bufona

Lucia. El Ferrocarril llavors estava en plena expansió. Més tard el van traslladar a l'Estació de Bilbao.

El treball que l'avi Anton Franquet va trobar en arribar a Tarragona va ser de capatàs de la quadrilla de maniobres amb sis forts cavalls de tir, pertanyents a la quadra de la Companyia del Ferrocarril, però usant-los dins del Port Marítim de Tarragona. Llavors fins allí ja havien col·locat les vies i portat els vagon. Però encara no hi havia màquina de ferrocarril portuària ni grues altes tampoc. Els impetuosos cavalls arrossegaven els pesadíssims vagon, de sol a sol, fent maniobres. Al pondre's el sol, a l'estiu, acabada l'esgotadora jornada els peons portaven els fatigats cavalls, tots els dies, a banyar-se a la Platja del Riu.

Els forts peons portuaris carregaven sobre les seves esquenes sacs de pesades mercaderies durant tot el dia; hi havia busca-raons també.

El meu avi es va casar amb Maria Àngela, bonica i senzilla moixa del poble de Cervià (Lleida). Van tenir sis fills, dos noies i quatre homes, tots nascuts ja a Tarragona. La primera va néixer a principis de l'any 1895; dona alta, inquieta, de bona presència i fort caràcter. Va trobar treball com a dama de companyia de l'esposa del Tinent Coronel de la Guardia Civil a Tarragona i més tard a Barcelona en ser ascendit a Coronel.

La segona va néixer el 1898. D'adolescent ja sentia orgull de la seva figura, afalagada per les floretes que rebia amb agrat dels atrevits mossos que se li creuaven pel carrer. Va aprendre l'ofici de modista. Li agradava cantar a casa. La seva cançó preferida era el «Virolai» que va aprendre dels nens de l'escolania del Monestir de Montserrat. El tercer fill, home, va ser capatàs del personal del renomnat magatzem de vins René Barbier a Tarragona. Encara conservo alguna ampolla de vi «René Barbier» dels anys 1960-1970.

El quart, va ser gerent i accionista d'aquesta empresa de vins René Barbier. Ell recorria territoris a la recerca de les millors vinyes per a fer els millors vins per aquesta firma. En el Celler René Barbier van treballar alhora tres fills i dos néts de l'avi Anton Franquet.

El cinquè fill, Josep Franquet, va ser Tècnic Electricista del nou i veloç vaixell de Guerra «Alsedo». Durant tres anys va navegar per tots els mars del món formant flotilla amb dos vaixells de Guerra més. En aquells dies l'«Alsedo» acompanyà el famós hidroavió «Plus Ultra» portant-li recanvis, entre d'altres, hi anava el germà del General Franco. Va ser la primera màquina que va travessar, per l'aire l'Atlàntic Sud i va arribar a l'Argentina.

El sisè fill, casat amb una senyoreta francesa, va morir jove d'apendicitis (Misere).

Llavors no s'operava aquesta afecció.

Quan es van canviar els cavalls per la forçada locomotora el «Cuco», el meu avi, amb 60 anys d'edat, es va quedar sense treball; però amb tots els fills ja col·locats. Va morir dos anys després, el 1929. A Tarragona era molt apreciat i també molt conegut com: «Anton dels cavalls».

Encara conservo la propietat del vell nínxol on descansen les seves restes, els de la seva esposa i dos dels seus néts, al Cementiri de Tarragona.

Ja des d'abans de 1832 molts van ser els familiars que van néixer i van viure a la «Casa Franquet». I amb la generació del meu avi es va deixar de viure a la casa que va quedar esporàdicament ocupada, solament per Agapito Franquet, nebot del meu avi.

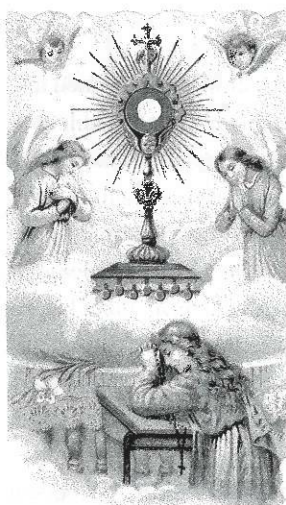
La Morera de Montsant, avui és un poble assossegat i ben comunicat. No podent restaurar ja aquella ruïnosa casa dels meus avantpassats, en el mateix lloc n'he aixecada una altra de nova. Espero que des del cel de la Serra de Montsant la vegin i estiguin contents: Antonio Franquet Dosaigües, Rosa Dosaigües Serrat, Joan Franquet Olle, Ernesto Franquet Dosaigües, Antonio Franquet Franquet i tots els altres que en ella van néixer. Això em fa sentir més feliç.

Anselmo L. FRANQUET

Abril de 2011

Diputació Tarragona

Ecce
Panis Angelorum!

*Anvers recordatori
comunió. 1939*

RECUERDO
de la
PRIMERA COMUNIÓN
de

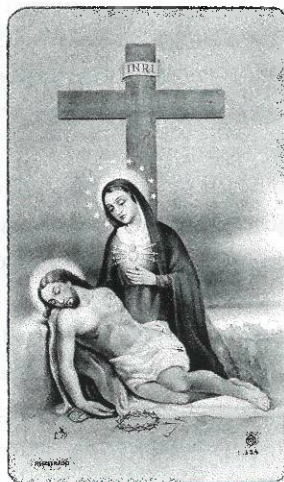
Elvira Serradell Prat

celebrada
en la Parroquial Iglesia
de Sta. María, de
Morera de Montsant
el día 16 de Julio de 1939
Año de la Victoria

*De' este día dichoso,
grato recuerdo tendré;
porque a Jesús amoroso
en mi pecho guardaré.*

Librería Grau. - Monterols 20. - Reus

*Revers recordatori
comunió. 1939*

*Anvers recordatori
benedicció altar. 1952*

RECORD de l'inauguració

i benedicció del Altar i Imatge de la Verge dels Dolors, ofrena dels conçorts Enric Ubach i Dolors Blasco a l'Església Parroquial de Santa Maria de la Morera de Montsant.

Fare'n padrins els nens:

En Joaquim Vilaseca Ubach
i

Na Maria Dolors Fernandez Ubach
Il·l·loança a Deu!

Festa Major de l'any 1952.

*Revers recordatori
benedicció altar. 1952*

CORONACIÓN DE LA VIRGEN

En cuerpo y alma subió al Cielo, donde fue coronada por la Santísima Trinidad como Reina del universo

111

*Anvers recordatori
benedicció imatge. 1955*

El dia 13 de març de 1955 en la Parròquia de La Morera. fou solemnement benida la imatge de la Verge de Fátima per l'Exm i Rdm. Dr. D. Laureano Castan Lacoma. Bisbe Auxiliar de Tarragona.

Guarden-ne grat record de tant pietosa jornada.

MORCUNILL

*Revers recordatori
benedicció imatge. 1955*

RECORDATORIS-FOTOGRAFIES

Ens ha passat o ens pot passar a tots i a totes les cases, arriba un moment, després que durant anys diverses generacions hagin guardat coses, durant molt temps, que un ha de veure què hi ha i potser prendre alguna decisió. Aquest és un cas més, entre d'altres; últimament, després de superar algunes barreres de capsos, bosses i alguns elements mobiliaris, un arriba a una calaixera on es troba amb tota mena de coses guardades, no cal esmentar el que es guardava a les cases, cinquanta o més anys enrere, tots ho sabem i ens hi hem trobat, però sí que vull fer esment d'un petit patrimoni documental, com són els recordatoris, que sovint apareixen barrejats amb les fotografies o bé dins dels llibres.

Acostumen a ser petites estampes, invitacions, esqueles, que ens recorden importants esdeveniments personals, familiars i col·lectius, com són el naixement, baptisme, comunió, matrimoni, defunció, commemoracions col·lectives, esdeveniments religiosos, etc. Normalment et trobes amb recordatoris de molta gent, de gairebé totes les cases, molts dels quals ja desconeguts per nosaltres i no diguem pels que ens venen darrera, però que ens han precedit en la vida quotidiana del Poble i pels que crec que cal conservar tots aquests records.

He triat tres d'aquests recordatoris, per ordre cronològic el primer és el de la Primera Comunió de la nostra mare, que m'ha fet molta il·lusió tenir-lo i trobar-lo, he de dir que m'ha deixat parat trobar en un simple recordatori de primera comunió, feta el juliol de l'any 1939, que hi posi l'afegit final «Año de la Victoria», és molt freqüent trobar-ho en la documentació oficial, però no ho havia trobat en aquests nivells.

Hi ha dos recordatoris més que fan referència a esdeveniments religiosos, el primer és el record de la inauguració i benedicció de l'altar i la imatge de la Verge dels Dolors a l'Església Parroquial de Santa Maria de La Morera de Montsant, a la Festa Major de l'any 1952. El segon és en record del dia 13 de març de l'any 1955, en què fou solemnement beneïda la imatge de la Verge de Fàtima a la Parròquia de La Morera. Com aquests hi ha molts altres esdeveniments dels que s'han fet recordatoris, que a vegades ens apareixen en un calaix, una capsa, dins d'un llibre i potser a vegades no ens pot interessar, perquè no coneixem a la persona, lluny en el temps, però segur que interessa per a la memòria col·lectiva.

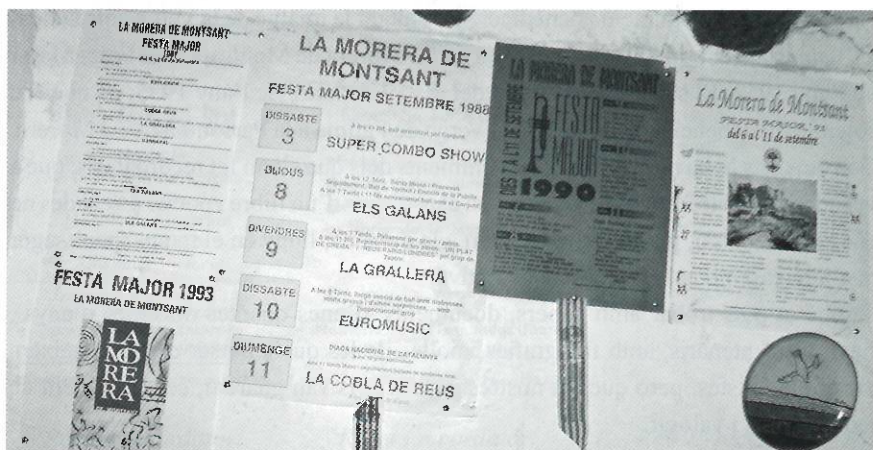
També et pots trobar amb papers, documents, d'unes quantes dotzenes d'anys, fins i tot centenaris, amb fotografies, moltes de les quals potser en desconeixem els protagonistes, però que els nostres pares i avis van guardar, cosa que hem de tenir present i valorar.

He triat una fotografia de les trobades a la calaixera, està feta a principis dels anys

Església Parroquial de La Morera de Montsant. Festa Major 1951/1952

1r. Banc: Remei Paradell, Neus Miró, Juanita Figueres, Anna Pallejà, Ma. Dolors Nebot (cap). **2n. Banc:** Maria Abella, Montserrat Barrull, Neus Muns, ?, ?, (filles d'uns carboners), Maria Sabaté, Pilar Borràs, Pilar Barrull. **3r. Banc:** Lola Miró, Maria Porqueres, Conxita..., Rosa Queraltó, Agripina Millera, Roser de Cal Boronat. **4rt. Banc:** Ramona Figueres, Serafina March, Obdúlia Borràs, Ramona Miró (cap), Maria Carme Viñes, Marina March. **5è. Banc:** Magdalena Vidal, Elvira Serradell, Maria Miró, Núria Compte, Núria Parera. **Altres Bancs:** (entre d'altres) Inés Vellvé, ..., Maria Farré, ..., Pilar Porqueres, ...

Cartells de la Festa Major de La Morera. Foto cedida: Lluís Nadal.

50, per la Festa Major a l'Església Parroquial de La Morera, als bancs de la part de les dones, que estaven gairebé plens i de les que posem els noms de la major part, gràcies a la identificació que han fet la Neus Miró i la Juanita Figueres, que també surten a la fotografia, al primer banc, entre altres nenes. Aquesta tasca d'identificació, conservació, caldria intensificar-la per tal de no perdre els coneixements que encara tenim amb l'ajut, participació i disposició de tothom que hi vulgui col·laborar.

Amb les tecnologies actuals es pot transmetre tota la informació als nous suports per preservar-ne la seva conservació i posar-los a l'abast de l'estudi. Com més i millor es coneixen les coses més les arribem a apreciar i estimar i a la vegada s'assegura la seva perdurabilitat. A vegades és difícil a nivell particular arribar a un grau òptim de conservació, però no ho és o no ho hauria de ser des d'un nivell institucional, ja que generalment es disposa de més mitjans i al cap i a la fi han de vetllar per la conservació de tot aquest patrimoni que forma part de la memòria col·lectiva d'un Poble i que qualsevol detall i element és o pot ser important, així com també ho són els noms dels fotògrafs que les van realitzar, el tipus de fotografia, tot això ens permet conèixer millor els seus autors i la història.

Hi ha fotografies que pertanyen a la memòria col·lectiva amb tots els drets a sobreviure, com són aquelles que hi apareix molta gent, aquelles que estan fetes en un indret que avui dia ha desaparegut o que ha canviat tant que és difícil de reconèixer, aquelles que es pot veure una activitat que avui ja és història, però que ens mostra com era la vida vint-i-cinc o cinquanta anys enrere.

Penso que, per tal de poder conservar aquest aspecte de la Nostra Memòria Històrica, és necessari poder dur a terme un recull d'imatges particulars, familiars, col·lectives, d'activitats i d'indrets del Nostre Poble, i que es podria dirigir i organitzar des de la Casa de la Vila en un fons arxivístic d'originals i reproduccions d'imatges, i altres, de cara a la conservació i difusió d'aquest patrimoni Local, però d'interès General. Aquestes fotografies que sobrepassen l'àmbit personal i familiar haurien de formar part de la memòria col·lectiva patrimonial del Nostre Poble i poder-ho deixar de la millor manera possible als que van pujant, ja que pel nostre futur hem de comptar amb el present i el passat.

PS: També hi ha altres tipus documentals que mereixen el seu espai en el Nostre Patrimoni Local, com són els cartells; tema que procurarem tractar en una propera ocasió.

Sabí PERIS I SERRADELL

Agost de 2011

MONTSANT: apunts del natural

A Montsant l'alba tremola,
de puntetes, sobre els cims,
hom hi sent garolar i riure
l'esquirol amb l'aguiló,
el gregal fa cridadissa
amb aurons i corniguers,
i entre grèvols temerosos
l'oreig besa l'infinit.
Cada cingle dreça vida,
cada punt regala llum,
i, entre còdols i vells marges,
els delers avall i amunt.

Si l'obaga és ufanosa
com un cant de passerells,
la solana, pedra viva,
ha encisat tots els colors...
Els Barrots serveixen la porta
de la pau al Priorat:
Com s'hi enfila La Morera!
Com s'hi arrapa Escaladei!
Cova Santa de misteris,
quin romeu t'assolirà?
A la Cova de la Bruixa,
on les aigües són cançó,
hi abeuem mil esperances,
hi hem sembrat tots els desigs...
Remoregen, enllà, els Pèlags
del raig viu del Toll de l'Ou;
a les Pletes sura una aura
que nodreix d'eternitat;
caminois de sajolida
van amb goig al Vidalbar...
La claror aquí no té posta,
la drecera no té fi,
cada passa és una fita
on viu lliure el meu país.

Joan ROIG I MONTSERRAT
Ulldemolins, agost de 2011

BEN AVIAT EL LLIBRE DE CUINA DE LA MORERA

El llibre de cuina de La Morera serà una realitat aquesta tardor.

La suma d'esforços que comporta la publicació d'un llibre ha donat finalment el resultat que desitjàvem. Els que hi hem col·laborat ens en sentim satisfets, només falta que tots els morenecs i morenques ens el fem nostre.

Volem aprofitar aquest espai per informar-vos del procés de la seva elaboració.

El projecte es va engegar l'any 2010.

A iniciativa de la Núria Crivillé, responsable, els últims anys, de l'edició del Llibret de Festa Major de La Morera de Montsant es va convocar una reunió de les persones que habitualment hi publiquen articles per tal de preparar una edició especial amb motiu dels 30 anys del llibret. En aquesta reunió es va plantejar la possibilitat de fer una recopilació dels articles per blocs temàtics i reunir-los en forma d'una col·lecció de llibres de La Morera. Es decideix que el primer tema que es pot abordar és el de la cuina en forma de Recull de les receptes que hi sortien ressenyades.

L'Amàlia Cosialls que n'havia elaborat algunes es va responsabilitzar de fer la recerca i el tractament de les receptes per tal de classificar-les en funció de la tipologia dels plats proposats. En total se n'havien publicat 21, aportades per 12 persones diferents. Fet aquest primer pas vam veure que calia ampliar el nombre de receptes i incorporar a l'equip algú amb contrastada experiència en aquest tipus de projectes.

Vam posar-nos en contacte amb la Mariona Quadrada, persona coneixedora de la cuina del nostre territori, molt introduïda en el món editorial. Ella de seguida es va interessar pel projecte i va marcar la que havia de ser la línia de treball que permetria concretar-lo. A partir d'aquest moment es constitueix l'equip de redacció del "Llibre de cuina de la Morera" format per Núria Crivillé, Amàlia Cosialls, Mariona Quadrada i Joan Ferran.

Es revisa la feina feta i es decideix fer una ampliació del nombre de receptes per tal d'acabar de completar les mancances descobertes. Al Llibret de la Festa Major de l'any passat es fa una crida a la participació de tothom.

Altre cop l'Amàlia Cosialls es responsabilitza de la recopilació de les noves receptes i inicia una roda de converses amb cuineres del poble. En aquesta fase hi participen 15 persones cosa que permet ampliar considerablement el nombre de receptes que ara ja s'acosten al centenar. Per recollir les receptes se segueix la metodologia proposada per la Mariona Quadrada en l'article del Llibret de l'any passat.

Les reunions de l'equip de redacció augmenten i es concreta finalment la forma del llibre. En aquesta fase avançada del projecte es decideix incorporar-hi les referències culinàries que han aparegut ens els articles etnogràfics elaborats per Joan Ferran i Ramon Sabaté des de l'any 1996, cosa que fa augmentar en 15 el nombre de receptes. L'editorial Cossetània accepta el projecte i integrarà el llibre en la seva col·lecció

“El cullerot” especialitzada en llibres de cuina. Es fixa el calendari i es concreten les tasques a realitzar.

Aquest estiu s’emprèn la fase de redacció final. La Mariona Quadrada dóna forma i estructura als continguts i Joan Ferran es fa càrrec dels textos que permeten contextualitzar algunes de les receptes.

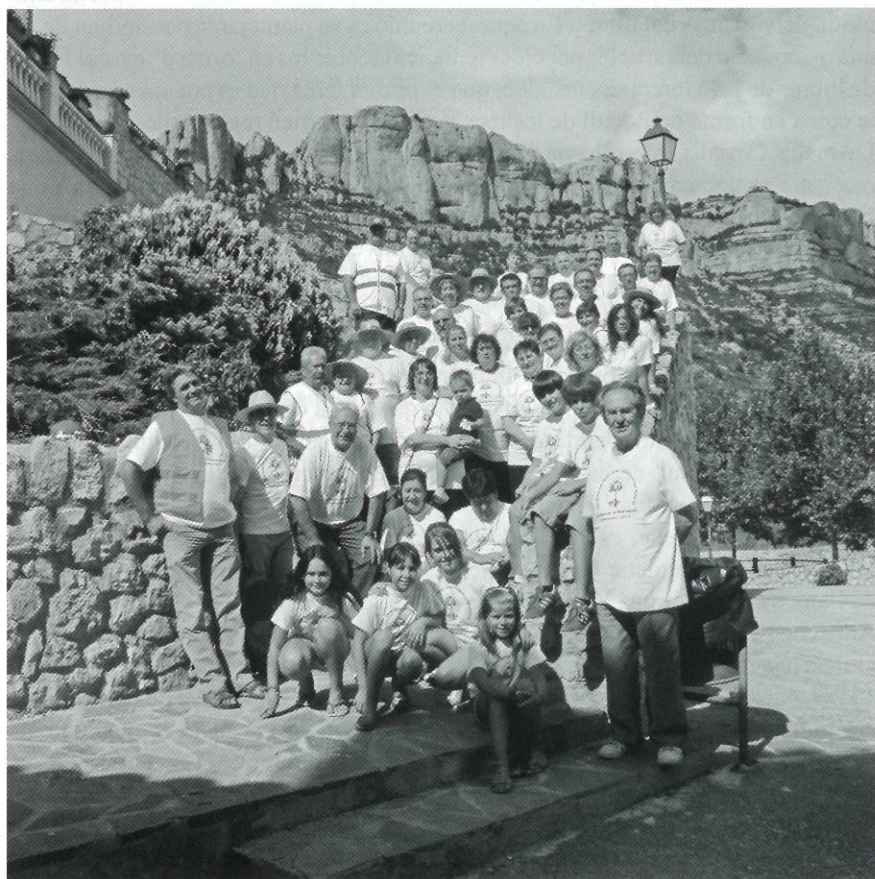
La taula està parada, els plats estan a punt; només cal seure per assaborir-los.

Aquí el teniu: **La Morera de Montsant, un gust, una cuina.**

Entre tots hem fet possible aquest llibre, gràcies.

Joan FERRAN, en nom de tot l’equip de redacció.

Agost de 2011

Un grup de voluntaris de l'organització de la trobada. Foto cedida Pere Bonet

XXA. TROBADA DE LA GENT GRAN DE LA COMARCA DEL PRIORAT

La Morera de Montsant, 3 de setembre de 2011

Participants a la trobada a l'interior del local social.

Foto cedida: Misericòrdia Sabaté

Taula amb els jubilats de La Morera. Foto cedida: Pere Bonet

IL·LUSTRACIONS GRÀFIQUES DE

D'esquerra a dreta : Carmen i Jordi Porqueres Holgado i Montse i Alfredo Cosialls Porqueres el dia que el Jordi feia 3 anys. Foto cedida: Cal Jana

Anys 60. Nens i nenes asseguts al marge de la plaça.

Foto cedida: Ricardo Albiñana

RECULL DE FOTOGRAFIES PER A L'ARXIU

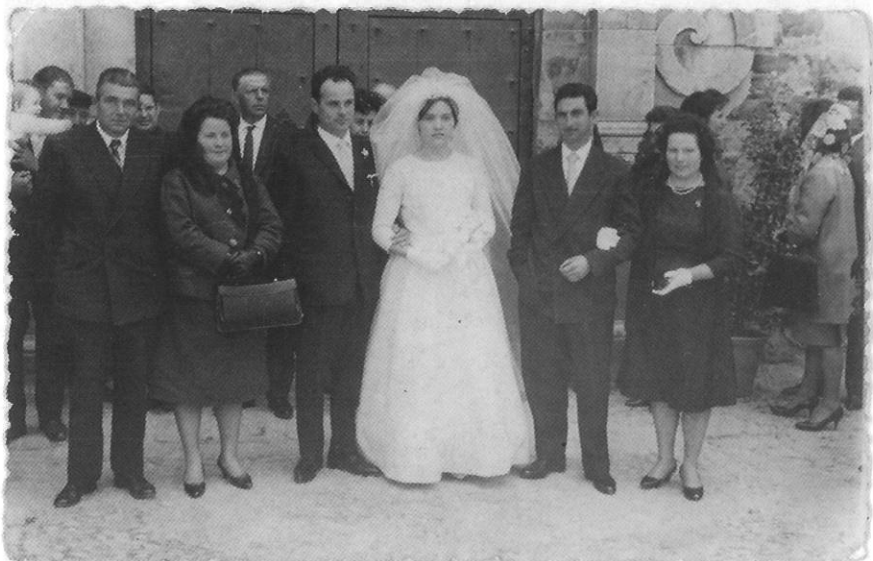
LA HISTÒRIA DE LA MORERA

Ramon Peris Serradell, Joan, Agapit, Joaquim i Pere-Enric Franquet Serradell. Foto Cedida: Sabí Peris Serradell

Dolores Muntané. Foto cedida: Ricardo Albiñana

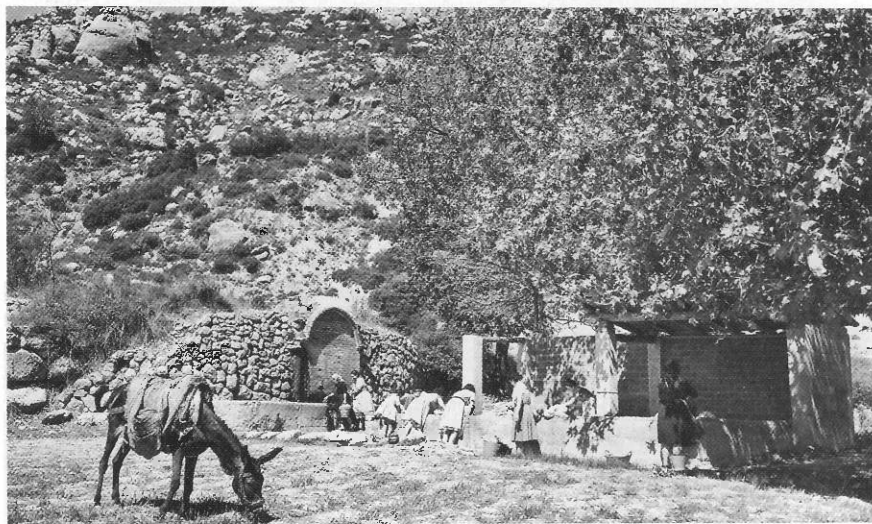
Casament de la Teresina Pallejà i el Ramon Borràs l'any 1963. D'esquerra a Dreta: Pio Crivilé, Dolores Borràs, Ramon Borràs, Teresina Pallejà, Jordi Borràs, Ramona Borràs. Foto cedida: Cal Mestre

D'IMATGES DEL NOSTRE POBLE

IL·LUSTRACIONS GRÀFIQUES DE

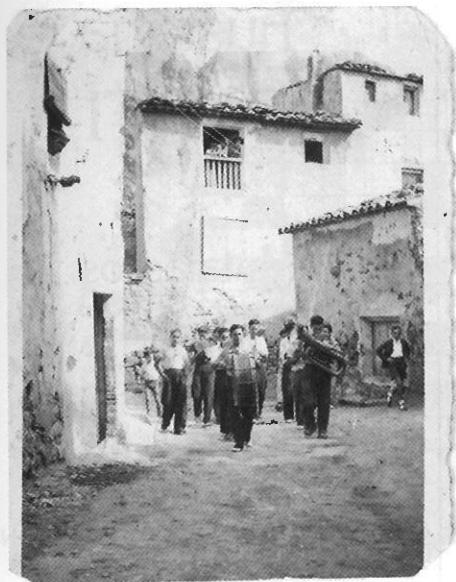
Laura Abella i el Secretari del poble Sr. Miró. Foto Cedida: Ricardo Albiñana

Dones rentant a la Font. Any 1962. Foto cedida: Ricardo Albiñana

RECULL DE FOTOGRAFIES PER A L'ARXIU

LA HISTÒRIA DE LA MORERA

*Banda de música tocant al carrer
Obach. Foto cedida: Sabí Peris*

*Juanita Figueres i Ricardo Albiñana.
Foto cedida: Ricardo Albiñana*

*Castell. Càndida Porqueres, Amb els seus fills Joaquim i Juanita, i la família
Albiñana amb Jordi Gargallo. Foto Cedida: Ricardo Albiñana*

D'IMATGES DEL NOSTRE POBLE

BAR L'ÚNIC

**ESMORZARS
ENTREPANS
PLATS COMBINATS**

Us desitjem una molt bona Festa Major!

C/ La Font, núm. 7
43361 LA MORERA DE MONTSANT
Tel. 626 883 976

Fusteria SANTI

Matalassos
"PIKOLIN"

Carrer Major, 12
Tel. 977 821 286
43360 CORNUDELLA DE MONTSANT

JOSEP CARRÉ PÀMIES

Servei de retro i Excavacions

C/ del Pilar
Tel. 977 82 10 15
CORNUDELLA

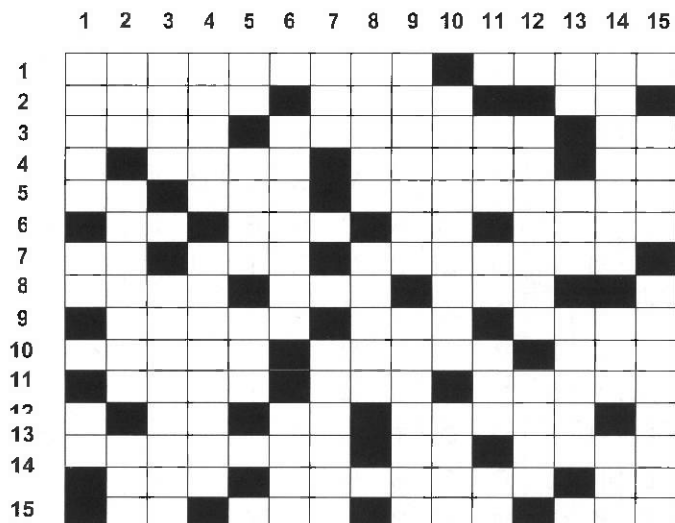
Perruqueria unisex

Carme Aragones

Pl. de la Vila, 1 - Tel. 977 82 11 55
CORNUDELLA DE MONTSANT

MOTS ENCREUATS per Anna Ferran

HORITZONTALS

1) Roca del nostre poble guarnida amb una senyera l'any 1995. Grau de Montsant que es troba entre l'Espinós i els Barrots. 2) Massa de neu que es precipita muntanya avall. Element amb símbol químic Li. Arbre de ribera de fulles ovalades i serrades. 3) Sinònim de casa. Prevenir, avisar. Aliment bàsic fet de farina, aigua, sal i llevat. 4) La tercera lletra. Acte delictiu. Barrera de ferro, fusta, etc. que separa espais. Sinònim d'ocell. 5) El fèmur ho és. Sentiment de repugnància o aversió. Persona que no accepta més veritat que aquella que ha estat substanciada pel mètode científic. 6) 9 a la romana. Expressió llatina que significa "altre jo". Unió Europea. Reunió de dues persones en un dia, lloc i hora assenyalats. 7) Segona persona del singular. Amagatall de certes bèsties. Himne dedicat a la Moreneta. 8) Ungla dels animals. Repetició d'un so. Sinònim de burro. Símbol de gram. 9) Al Delta en tenen molt. De preu elevat. Volta ciclista. 10) Escriu notes. Pedra preciosa vermella. 1 en femení. 11) Estima. Aire que s'expira. Cànon. 12) Símbol de l'electró. Expressió que s'utilitza per saludar o cridar l'atenció. Expressió usada per indicar cansament. Emperador romà. Conductor novell. 13) Sinònim de cloïssa. Símbol químic de Titani. Infusió típica argentina. 14) Senyora. Illa europea amb capital Dublín. Metall preciós. 15) Infusió procedent de la Xina. Lleure. Embarcació fluvial feta amb troncs. La sargantana la perd però li torna a créixer.

VERTICALS

1) Ocell de la família dels falconíds. Segona persona del singular. Primera vocal. Expressió per cridar l'atenció. 2) Afegint-hi oli es fa una salsa picant perfecta per acompanyar arrossos i carns. Poble del Priorat situat damunt del pantà. Punt cardinal. 3) Acumulació d'aigua dolça en una depressió del terreny. 10 a la romana. Donar paraula. 4) Vehicle de dues rodes tirat per animals. Monestir del segle XII situat a peu de Montsant. 5) Pot ser dur, aferrat, passat per aigua... Ocurrencia. Sentir. 1 a la romana. Cercle. 6) Símbol químic del nitrogen. Unides per l'amistat. No n'hi ha cap d'igual. 7) Tercera persona del singular. Símbol químic de l'oxigen. 100 a la romana. Expedició per la selva africana. 8) Curs d'aigua intermitent d'extensió comarcal de cabal inferior a un riu. A, e, i, o, u ho són. 50 romà. 9) Crida l'atenció especialment. Produir un canvi, un efecte. 10) Camí a seguir. Instrument. 11) Primera lletra de l'alfabet. Fibra nerviosa que uneix neurones. Rinxol. 501 a la romana. 12) Gram. Instrument agrícola amb pues emprat per desterroçar o aplanar la terra. Senyora distingida. 13) Negació. Tieta. Recipient per desar els ous. 100 a la romana. 14) Persegueixi. 1 en femení. Antònim de dur. 15) Carrer sense sortida. Llegenda acompanyada de dibuixos. Grau de Montsant que es troba entre Salfors i l'Espinós.

SOPA DE LLETRES per Anna Ferran

Busca 8 graus per pujar al Montsant que es troben a prop de La Morera

E	S	P	I	N	O	S	A	G	W	H	U	M	I	K
L	Ç	X	Q	S	D	F	V	B	Y	U	R	T	G	B
Z	D	F	V	N	M	A	G	N	E	T	L	T	W	E
E	Q	G	E	Q	S	D	C	R	T	U	H	N	G	B
C	G	H	T	A	Z	S	B	C	S	Q	D	J	T	A
G	R	B	H	E	C	O	M	L	P	C	E	R	I	R
R	A	N	S	D	F	G	H	J	T	A	L	M	O	R
H	L	U	A	Q	D	T	G	V	N	R	L	E	R	O
U	L	I	L	P	T	U	H	F	C	B	F	G	T	T
J	E	K	F	W	X	B	U	D	K	A	Q	V	O	S
K	R	L	O	I	T	O	R	F	N	S	M	L	Ç	A
C	A	R	R	A	S	C	L	E	T	S	D	W	U	T
N	Z	Q	E	Y	P	I	R	Z	C	A	M	T	D	F
M	T	O	S	Q	H	E	P	A	V	L	R	G	P	L
V	F	P	N	D	G	T	M	A	T	E	V	A	B	V

[illegible]

SOLUTIONS MOIS ENCREUATS

V	L	F	N	D	G	T	M	A	T	E	V	A	B
M	T	Q	S	O	H	P	I	R	Z	A	V	L	F
C	A	R	H	A	S	C	L	E	T	S	D	W	U
K	R	L	I	O	T	O	S	M	L	V	O	S	A
J	K	L	F	W	X	B	U	D	K	A	O	S	A
U	L	L	P	T	H	G	C	B	F	E	G	T	A
H	L	U	A	O	D	T	G	V	N	R	L	E	R
R	A	N	S	E	C	O	M	L	P	C	E	R	I
G	B	H	T	A	S	Z	O	B	C	S	D	J	A
O	G	E	F	E	D	C	R	T	U	H	N	G	B
Z	O	G	E	F	E	D	C	R	T	U	H	N	G
L	X	O	S	O	S	A	B	V	U	R	T	W	E
S	P	I	N	O	S	A	G	W	U	M	I	K	

SOLUCIONS SOPA DE LLETRES

COL·LABORACIONS

L'agraïment més sincer per a les següents persones i/o famílies, i a tots aquells que també col·laboraran però que arriben quan la impressió ja està tancada

Anselmo Lezcano Franquet

Família Franquet i Ferré

Família Peris - Cabré

Família Prats i Miró

Família Sánchez Gros

Família Ferran - Roig

Esteve i Paquita

Carmen Segura Cal Xela

Família Sabaté Figueres

Josep March

Anònim

Ramon Peris i Marina March

Cal Compte

Família Sardà Miró

Lluïsa Massó

Família Antich (Cal Ros)

Família Borràs Borràs

Família Mas Magrané

Nativitat Grabiél

Ca l'Escalet (De Salas/Saballs)

Família Ganduxé Cosialls

Família Escalera Pujolà

Família Franquet i Raduà

Família Barrull Ventura

Ramon i Teresa de Cal Mestre

Cal Portaler

Família de Rialp Sánchez

Jordi, Leo i Família

Cal Fuster

Manel i Família de Cal Capó

Cal Grau

Armando Cruz

Maria Rosa March i Fernando

Família Bonet Nebot

Família Garcia Muntané

Família Crivillé Miró

Cal Pessetó

Família Millera Mas

Família Blanch Miró

Família Viñes Pla

Família March Queraltó

Família Cervantes Grau (Cal Cinto)

Biel i Fina

Portada i Contraportada: Misericòrdia Sabaté
Edició i Composició: Núria Crivillé, Sabí Peris
Imprimeix: Arts Gràfiques Octavi, S.A.
Dipòsit Legal: T-1340/2011

FESTAMAJOR · SETEMBRE DE 2011
LA MOREIRA DE MONTSANT · ESCALA · DEL

